

CHOCOLAT MENIER

A világ legnagyobb gyára. **50,000 kilo.**
Naponkénti eladás

Lesoványodásra s egyidejűleg az egészség erősítésére 2 hónapig vendő a dr. Blyn s dr. Duchesne-Duparc klin. tanár, becsületrend lovagja — megfigyelése után Boisson gyógyszer által készített **perza-pilula**, veseliósiával előállított növ. készítmény. Egy 3 frtos nemzetközi posta-utalvány küldésével bérmet szállít egy palackkal: **M. BOISSON, 100 rue Montmartre, Paris.** Budapestben kapható: **Török József** gyógyszerésznél, király-utca 12. szám. 7050

Sömör gyógyítása.
A száraz, nedves pikkelyes sömör (dobozos) és a velük járó tüdőbetegségek gyógyítását biztosan végzi — még azokon is a kik eddig soha nem tudták meggyógyítani — Hebra dr. sömör-lakál (fichtentöl) nevű szere. Alkalmazása kila: és ártalmatlan. Ára 6 frt. Az árak pénzben vagy levélbélyegben való befizetésre utalunk. A St. Marie-Droguerie Danzig (Németországban.)

Hirdetések felvételnek a kiadó hivatalban. Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Levélbélyeg-kereskedés
PRÜCKLER J. C.

Budapest, IV., Régi posta-u. 5

Alapítva 1876. 7014

Veszek! Eladók! Cserélek!

SZABADALMAKAT (Patente). Kioszk-szól, védjegyeket és mintákat belajstromost, a világ minden államában, legkedvezőbb feltételek mellett, **RÉTHY JÁNOS**, nemzetközi szabadalmi iroda. Budapest, Erzsébet-körút 2. szám. (Tulajdonos Zielinski Szilárd, okl. mérnök) 7015

Váljunk el
az eddig használt értéktelen szerektől. Köhögésnél, rekedtségűnél, a torok és légzési szervek minden zavarainál teljes biztonsággal hatnak
EGGER MELLPASZTILLÁI.
Ezrekre menő hálaíratok rendelkezésre.
Egy doboz ára 50 kr. és egy forint. Próbadoz 25 kr.
Kaphatók minden gyógyszerárban. — Főraktár:
EGGER-féle gyógyszerár a «Nádorhoz»
Budapest, Váci-körút 17. 6968

Főiskolai Dr. KUN ZOLTÁN kipróbált legaz-
orvos gyógyszerel
Vérképző labdacok, rózsaszínű cukrozva: **vérzség-**
dék, görvélkórosok, látszólag tüdőbetegnek legjobb
gyógyszere. 1 üveg ára 1 frt 80 kr.
Hurut labdacok, gyomorhurut, tüdő- és gégehurut,
tüdővész, hideglelés, malária, gyümölcsök
ellen legkiválóbb! 1 üveg 50 centiméteres cukrozott labdacok
ára 1 frt 80 kr.
Női betegségek ellen leghatásosabb gyógyszer az **IRRI-
GÁLÓ POE** 1 doboz 1 forint 20 kr.
Dentipurin-szájvíz legjobb minden szájvíz felől! Kiváló
összere a ragályos torokbajoknak is!
Ára 60 krajczár.
A Purpurin Crème arc- és kézkezelésnek meglepő hatása
van! 5 nap alatt az arczól minden
foltot eltávolít a hárszínűtérte varázsolja. 1 tégely 1 frt 20 kr.
Kaphatók a készítőnél:
TRSTYANSZKY K. gyógyszerésznél
Sárospatakon. 6839
Főraktár Budapest: Török József gyógyszerárban, Király-
utca. Dr. Buday Emil gyógyszerárban, Városház-tér. Minden
drogá-üzletben és gyógyszerárban kaphatók.

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
legújabb gyógyászat
SAVANYU-KÚT

Molnár és Trill új szerkezetű körképe, a Pokol.

Az emberi fantáza legnagyobb alkotása Dante Pokla a **városligeti fasor végén** körkép alakjában látatva. Ez a körkép merőben új beosztású látványosság

Fő részei:
1. A lelkek átélése az Acheronon.
2. A lebegő lelkek.
3. A tékozlók és fősvények hegye.
4. Dis vár. Az izzó torony.
5. Az égő sírok.
6. Az ember-fák erdeje.
7. A tűzeső.
8. Az égő lábak mezeje.
9. Az ostromoztat.
10. Az aranyosunás barátok körmenete.
11. A mézárás.
12. A kigyók földje.
13. A Jégvilág.
Megszámlálhatatlan sokaság. Alomvilági tájak. Soha eddig nem látott színházok. A világnak egyetlen, áttetsző színekkel és szabad alakokkal szerkesztett körképe.
Látható reggeltől 9 óráig egész nap a király-utca fasor végén, szemben a kiállítás második főkapujával.
Belépő díj 50 kr.
A Városligetbe menő villamos kocsik, omnibuszok és lóvonatok kocsik megállóhelye.
A Pokol Gardonyi G. fordításában a körképől vett képekkel illusztrálva minden könyvkereskedésben kapható. Ára 50 kr.
A nap változó világossága szerint változó színházok! A tüneményes festészetnek legnagyobb s egész világon egyedül álló alkotása. 6811

Menyasszonyi selymekelmék
Fehér, valamint fekete és mindenteljesen színesen igaz gyári árakon a valódiság- és tartósságát való jóállás mellett, méterenkint 35 krtól 12 frtig, porto- és vámmentesen házhoz szállítanak. Legjobb közvételre megrendelési forrás magának részére. Ezer meg ezer elismert írat. Minik börtönösen kiltetnek. Svájcba a levélporto kifizetésére.
GRIEDER ADOLF ÉS TSA
selymekelmé-gyárak szövetsége Zürich. 6949
Spanyol kir. udvari szállítók. Spanyol kir. udvari szállítók.

Selyem mellü hál ingek, korzyúk, nyakkendők, selyem zsebkendők, meligombok, illatszerek, kalapok, cillinderek és egyéb férfidivat cikkek nagy választékban ajánl

FÖLDVÁRY IMRE
BUDAPEST 7052
Koronaherceg-utca 11. és Kerepesi-út 9. sz.

Korunk fő nyavalyája az idegesség
a vértelenség, melyből számtalan más kör származik. Ez a legpedig legbiztosabban hat a
VASAS CHINABOR
1 üveg 1 frt 20 kr., 3 üveg franco küldve 6 frt.
Ezen bor a saját magam által termelt ménes Sherryvel van készítve és minden hasznos készítmények között a legtöbb chinaját és vasat tartalmazza.
Bosznay Máttyás szeti laboratorizuma, Aradon.
Kapható Budapest: Török József gyógyszerár, Egger-féle «Nádor» gyógyszerárban, valamint minden magyarországi gyógyszerárban. 6904

Nincs többé köhögés!
Tüdő- és gégebajban szenvedők részére.
Mrd. univ. **Dr. FÁYKISS KÁROLY** szepesi kárpáti gyógyfűkivonata
1 üveg 75 kr., cukorkák egy doboz 35 kr., then 1 csomag 50 kr., egy kis próbasomag 25 kr., 30 év óta a legjobb sikerrel használtatik köhögés, rekedtség, hurut, hőkhurut, influenza, légzési akadályoknál, oltal-szurásnál, tüdőgyulladásnál és idült hőghurutnál. 7028
Kapható Koller Testvérek a «Nagy Kristóf»-hoz címzett gyógyszerárban, Budapestban, IV. ker. Kristóf-tér 2. Váci-utca és Kristóf tér sarkán.

Páris 1889. **Kitüntetve** Brüsszel 1891.
Genf 1889. Bécs 1891.
1893. Chicago. Magdeburg. London 1893.
Egyetememes gyomorpor
Barella P. F. W.-től Berlin SW., Friedrichstrasse 220, a franciaországi orvosi társulatok tagja. Orvosilag legjobban ajánlatik. Rendkívül sikeres, még idült gyomorbetegségeknél is. Szállít próbára ingyen, csupán a viteldij meg-térítése mellett, berlini főraktárból.
Ausztria-Magyarország számára egy doboz frt 1.60
Raktár:
Budapest: Török József gyógyszer.
király-utca 12. szám. 6692

SZEPSEG!
SZÉP
asszony a föld gyöngye.
Azért használjon minden hölgy:
Diana arczkenőcsöt, mely teljesen ár-talmatlan arcz-bort, legbiztosabban finomított és szépsítő szer. Legjobb eredménnyel használják minden bőrbetegség és bőrtisztatlanság u. m.: kiütés, szeplő, májfolt stb. ellen.
Egy tégely ára 50 krajczár.
Viora szépségtej. Tejszerű folyadék, elismert legkiválóbb mosdóvíz. Az arcznak szép fehér és tiszta színt ad és ezt puhává teszi, eltávolít és óvja minden arcztisztatlanságtól. Nagyon kedvelt hölgy-kosmetikum.
Egy üveg ára 70 krajczár.
Ibolya kézmosópor. A kéznek bárszép fehér színt ad. Doboz ára 80 kr.
Használati utasítások mellékelve vannak.
Főraktár a készítőnél
SZEGHY SÁNDOR gyógyszer.
SZEGZÁRDON. 6873
Budapest: TÖRÖK JÓZSEF gyógyszerárban.

Cacao van Houten
Igen jó zamatú, idegerősítő, könnyen emészthető.
A fogvasztásban olesó. 6989

Az „ÉVSZAK”
Divat- és kézimunka folyóirat szépirodalmi melléklettel.
Páris, London, Bécs, Berlin ujdonságai.
Mutatványszámokat kívánatra INGYEN küld a kiadóhivatal 7044
„Könyves Kálmán”
magy. irod. részvénytársaság könyvkereskedése.
Budapest, VII., Kerepesi-út 22.
III. évfolyam.
Ára egy negyedévre 1 frt.

szabadalmazott
Jégsarkantyúk!
Ezen rendkívül szépséges jégsarkantyúk minden más gyártmány fölött előnyt érdemelnek. Jólal kisebbek és könnyebbek, nem sörtik a sarakat, és nem is kell attól elváloítani. Használaton kívül teljesen láthatatlannak, 60 kr.-nak előzetes beküldése, ellenében portómentesen, vagy postautalvánnyal mellékelve küldi. C. A. Stank jun. Reichenberg.

4. SZÁM. 1897. BUDAPEST, JANUÁR 24. 44. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt | félre - 6 *
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG | egész évre 8 frt | félre - 4 *
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK | egész évre 5. - | Kétföldi előfizetésekre a postai megkötésű viteldij is csatolandó. | félre - 2.50

VAJDA JÁNOS.
1827—1897.
NAGY VESZTESÉGET gyászol a magyar költői irodalom. Egy sajtószertien eredeti, első rangú művelője hunyt el Vajda Jánosban, ki hetven évre terjedt küzdelmes, de irodalmi érdemekben gazdag életét január hó 17-én fejezte be őszinte bánatára tisztelőinek és barátainak, ezek közt a «Vasárnapi Ujság»-nak és melléklapjainak, melyeknek mintegy 25 éven át (1879—1894) állandó belső munkatársa volt.

kiáltása: ő is a sereg élén ment, s később megválasztották a bécsi forradalmi ifjúság üdvözlésére ment küldöttség tagjává. E lázas napokban egy pár utcazi szónoklatot is mondott, melyeket nagy lelkesedéssel fogadtak és több lelkesítő verset írt, melyek az akkori lapokban jelentek meg.

A szabadságharcz kitörésekor ő is, mint Petőfi, fegyvert fogott és beállott közönvédek. Nem sokára azonban tisztte lett és 1848 július hónapjától egész a világozi fegyverletételig részt vett a hadjárat minden viszontagságaiban; forradalmi élményeit később egy kötetben le is írta,

Endrey Sándor 1893 évi festménye.

Handwritten signature of Vajda János.

«Egy honvéd emlékiratai» cím alatt, mely 1868-ban jelent meg.

A forradalom után, mint mindazon honvédtiszteket, a kik előbb a császári hadseregben mint főtisztek nem szolgáltak, büntetésül őt is besorozták a császári hadseregbe közembernek, s a Konstantin nagyherceg nevével nevezett ezrednél egy évet töltött Olaszországban, mely rá nézve ismét tapasztalatokban gazdagon és tanulságosan folyt le. Viszszatérte után egy ideig vidéken időzött, míg 1853-ban barátjai hívására Pestre jött, s tovább folytatta többször félbe szakadt írói és költői pályáját.

Nagyobb munkássága 1855-ben kezdődik, mely évben egyszersmind két kötet munkája is került ki sajtó alól, s neve és egyénisége egyszerre kivált a szokásos «tehetséges ifjú költők» sorából. «Béla királyfi» című költői beszéle az akkori irodalmi termékek közt nem kis figyelmet keltett; kisebb költeményeiből kiadott kötete sok dícséretben részesült, de akadtak támadói is. A hirlapírást a Bécsben megindult a később Pestre költözött «Magyar Sajtó»-nál kezdte, mint újdonság- és tárczairó s egyszersmind a lap színbírája. Ez is okozta némileg, hogy «Ildikó» című tragédiája, midőn a Nemzeti Színházban előadásra került, szintén szigorú bírálatban részesült. A «Magyar Sajtó»-nak később eggyidőre szerkesztője is volt, de csakhamar abban hagyta. Hanem volt egy más vállalata, mely hosszú időn át virágzott: a «Nővilág» című szépirodalmi lap, mely 1857-ben mindjárt megjelenésekor 2500 előfizetővel indult meg, mely addig szokatlan nagy szám volt a magyar szépirodalomban. E lapot kevés félbeszakítással 1864-ig szerkesztette s azon idő alatt költeményei nagy részét itt tette közzé. 1858-ban költeményei új kiadásban jelentek meg, megtoldva «Új dalok» cím alatt) egy harmadik részzel az előbb két szakaszból állott kötetet, s ehhez járult 1860-ban egy másik kötet «Vészhangok» cím alatt.

Még két munkáját kell fölemlíteni ebből az időből s ez két röpirat, melyek a megjelenés idejében szokatlan figyelmet keltettek. «Önbírálat. Irta Arisztidesz.» (Lipese 1862.) cím alatt egy száz és néhány lapnyi füzet volt az első, mely a szerző eszméit nemzeti életünk több oldalára nézve, vázlatos és rhapodisztikus alakban, de hazafias melegséggel, erőteljes nyelven adja elő. Ezt a «Polgárosodás. Irta Arisztidesz.» (Pest 1862.) követte, mely az előbbinek részben kiegészítője. Ebben az európai polgárosodásra akarja nemzetét erős, szenvedélyes, rohamos nyelven és eszmékkel inkább sodorni, mint tanítani, s a mélyen érző és nemzetét szenvedélyesen szerető költő az erőszakos türelmetlenségben minden iránt, a mi civilizálatlan, a röpirat minden lapján előttünk áll.

Röpiratainak s következő években kifejtett publicistikai működésének nem volt meg az a hatása és sikere, melyet remélt. E nemű munkáit is eredeti észjárás, emelkedett világnézet, magvas ötletesség és erőteljes nyelv tüntette ki, de a költő ezekben is mintegy fölibe látszott emelkedni a politikusknak.

Elkedvetlenedéséhez 1864-ben betegeskedés is járult, mely miatt mintegy három évig teljesen visszavonult az irodalmi munkásságtól. Elhallgatása azonban csak ideiglenes volt.

Egy egész évtizedig abban hagyott költői munkásságát a 70-es évek elején újra tovább kezdte folytatni, és pedig még nagyobb szeretettel, lelkesedéssel és sokkal fényesebb sikerrel. A költő

Ellinger Ede 1895. évi fényképe után.
VAJDA JÁNOS.

képzelmének ősz eredetisége, ifjú ereje, igazi gazdagsága nemcsak nem csökkent, hanem még növekedett, s az alaki tökély felé törekvése folytonosan emelkedett, s magas fokot ért el néhány költeményében, különösen «Nyári les» című szép versében.

Kisfaludy Sándor «Szerelmeit» elneveztek lyrai regénynek; e felfogással Vajda szerelmi költeményeit összességükben lyrai drámának lehetne mondani, — írta róla műveinek egyik bírálója. Sötét levegő árnyalja e dalos hangulatokat. Heves, csapongó érzelmek; követelő, küzdő, pusztító szenvedély; tépelődő, háborgó indulatok, vad fájdalom, végtelen vágy és vágyódások, melyeket méltóságos, komoly stíl szárnya hordoz meg ég és föld között, s végül nagy lelki rázkódtatások közt bekövetkező katasztrófa; mindez nyilván látható és érezhető a Vajda szerelmi lyrájában. Vannak oly darabjai, melyek a magyar szerelmi lyra remekei közé tartoznak, mint pl. a «Gina emléke» és a «Harmincz év után» című költeménye. A mily mélységes fájdalom szólal meg e költeményben, ép oly nehéz, komor bú kíséri az életúton mindenüvé. A lét nagy és titokzatos problémái árnyalják komor és hatalmas egyéniségét. Egyedülisége, zárkózottsága, magában vívódó elméje különben is utalni látszanak őt a contemplációra. A bölcselmi tartalom, a mélységek fölött szálló gondolat azonban soha sem ridegen jelenik meg nála, mindig erős fantáziája szárnyain repül s kedélye melegtétlő van áthatva. Ezért hatja meg az olvasót is, sőt nem egyszer megdöbben, mint valamely nem értett, de élő fájdalom, melynek mély, ünnepies gyászja egyúttal féltelmes, társtalan és idegen.

Sok erő nyilvánul Vajda hazafias költészetében is. Hatalmas pathosza itt többször vegyül a sarkasmussal, — ódai csapongás és mély, szívből szakadó keserűség jellemzi sok ilyen darabját. A «Luzitán dal» jóval több, mint közönséges alkalmi darab és beeséből nem fog soha sem vesztíteni.

Hazám, hazám, minő uton jársz?
Mit tartsak immár felüled?
Szeressék-e ezután is?
Megengedi a becsület?

Vajdának ezen a téren is megvan a saját csapása, a maga önálló felfogása, külön iránya, s férfias egyéniségének ereje itt sem hagyja cserben.

Költeményeit újabb válogatással összegyűjtve 1872-ben a Kisfaludy-társaság adta ki, mely két évvel előbb tagjai sorába választotta. Azóta költeményeinek gyűjteménye több kiadást ért újabb verseivel és négy költői elbeszélésével

megtoldva; legutolsó az 1895-ben megjelent kiadás, mely akkor került sajtó alá, midőn 1894-ben a költő félszázados írói működésének évfordulóját ünnepelték tisztelői és pályatársai. Ez alkalommal a következő üdvözlő iratot adták át az ősz költőnek:

«Érdemes férfi! Tisztelt barátunk! Költői működésed félszázados évfordulója alkalmából fogadd tőlünk, pályatársaidtól, barátaidtól és tisztelőidtól egész szívünket. Ez alkalmazkodó és másoló világban te megőrizted szabad lelked eredetiségét; minden jobb erőidet és hűbb érzésedet a költészetnek szentelted s neki áldoztad életedet, hogy nemzeted dícsőségét dícsőségesebbé tehesd. E minden futó érdemet pazarul ünneplő világban került a zajt, a feltűnést s magányod álmainak éltel abban a hitben, hogy azok egykor a nemzeti kultúra valóságaivá fognak válni. Hatalmas szellemed zord idők és bémító viszonyok dacára az eget vívta meg azokért a kincsekért, melyeket örökül szántál hazádnak, hogy leródd iránta férfias kötelességedet. Az Isten áldjon meg érte s éltesen nemzedékről-nemzedékre a jök emlékezetében!»

Ez üdvözlő iratot százan meg százan aláírták irodalmi, művészeti, politikai és társadalmi életünk kitünőségei.

Ez az ünnepeltetés Vajdát már betegben találta, ki folytonos gyöngékedése miatt akkor vonult vissza a hirlapirodalmi működéstől. Ekkor szünt meg lapjainknak is állandó munkatársa lenni, de irodalmi és baráti összeköttetését mindvégig fentartotta velünk.

Az ősz költő betegsége az utolsó két évben egyre súlyosbodott, azonban csak e napokban vált végzetessé s január 17-én reggel örökre lehunyta szemeit.

Lelkének ébersége úgy szólva utolsó pillanataig megmaradt. Bizonyossága ennek utolsó költeménye is, melyet halála előtt pár nappal írt, mely befejezetlensége mellett is egész erejében mutatja a költő tehetségét.

VAJDA JÁNOS KÖLTÉSZETÉRŐL.

Vajda János a Petőfi utáni korszaknak kétségkívül legmélyebb érzésű, legtartalmasabb lyrikusa. Masszív és nagy tehetség. Van benne valami tüneményszerű, valami rendkívüli s a ki e tüneményszerűséget pusztán a szeretlen kultuszára akarja visszavezetni: haszontalan munkát végez. Szíve minden dobbanásával a költészetnek élt s nagy örökkel vívta meg az eget, a halhatatlanságot, mely immár az övé. A mulandó élet csak arra való volt neki, hogy az örökkévalóság után törhessen.

Aránylag keveset dolgozott, de a halhatatlanságot nem kötetek szerint mérte. A «Virrasztók», a «Luzitán dal», a «Tavaszi felé», a «Gina emléke», a «Vaáli erdőben», a «Husz év múlva», az «Üstökös», stb. című költeményei minden idők számára örökkébe, szívvel-lelket gyönyörködtető drágaságok maradnak. Nagy mélységek-ből kerültek azok felszínre, azért magasabban is állanak, mint sok más, tapsait, koszorúit még a jelentől bőven kivett alkotás.

A mély érzés, a nagy indulatok, a szenvedések és a szenvedélyek megrázó hangú költője ő. Lánglélek tör elő minden sorából, minden költeménye vérző szívének egy-egy darabja. Az ő glóriája csakugyan oly fény, mely egy tövissel koronázott homlok körül ragyog.

Magát dúlja föl, hogy teremthessen. S ha meghat, ha megráz, ha megdöbben: meg lehetünk róla győződve, hogy ennek a lelünkben támadó hatásnak keserves árát az ő szíve szívesen, ezerszeresen fizette meg.

Koller tanár 1885-iki fényképe után.
VAJDA JÁNOS.

Tépelődő, vívódó, magát emésztő lélek volt. Szomjuhozta a «nagy»-ot s azt hiszem képes lett volna mindent áldozni, hogy valami világra szóló, egyetlenül álló, szerfelettit teremthessen. Költő vagy művész ambíciója soha sem volt égből és vészthözöb, mint az övé.

Forgni körbe nem tud, nem akar, hát
Örökké társtalan, boldogtalan.

A harmónia, mely életéből teljesen hiányzott, mintegy kárpótlásul, vigasztalásul annál bővülőben jelenik meg költészetének egy-egy kiváló remekében. A forradalom utáni magyar lyrát erős bölcselmi tartalommal mélyítette ki s bár helylyel-közzel ködbe vész, vagy összezsapnak fölötte a víziók hullámai: ez a nagy problémákkal küzdő, lázadó elme a mulandóság és halál árnyaitól elborítva diadalmasan töri magát keresztül sok sötétségen, hogy egy kis fényt rabolhasson az égből, az istenektől.

Nem az én feladatom: megillető helyét kijelölni a magyar lyra történetében. Ez a jövő feladata. Én csak egy véleményt akarok róla mondani, mely az ő egyénisége nagy arányaihoz mérve tán kisszerű és tán közönségesen hangzó, de melylyel én mégis maradandóságát akarom apostrofálni: *nem lehet őt megindulás nélkül olvasni.* *Endrődi Sándor.*

VAJDA JÁNOS UTOLSÓ KÖLTEMÉNYE.

HOSSZÚ ÉJJELE.

Oh, te csodás, dicső természet!
Érthetetlen földi hangyaésznek —
Méhedbe látni lehetetlen,
De épp ez űzi, hajtja lelkem.

Bánt a homály és nem hűg békét,
Keresni a dolgoknak végét,
Ha tul a szent, a szűzi fátylon
Lehetne még valamit látnom!

A mit nem látott még a többi
Halandó, tépelődő földi.

Ha már nem is érthetlek téged, —
De mi vagyok én? mi a lélek?

Oh, mert közel épp a nagy óra!
Már készülődik búcsuzóra,

Barabás Miklós 1852-iki rajza.

VAJDA JÁNOS.

Testből a lélek válni készül,
Mint kard kiröppen hüvelyébül.

Csodák csodája, tündérjáték
Minden csalóka látszat, árnyék,
A roppant tömeg tehetetlen,
A lég, a pusztaság — a minden!

Oh, égbolt szörnyeteg nagysága,
Benne a földök sokasága,
Mint öntudatlan csecsemője
Ugy ring a légi anya-öibe.

Hol vége változó anyagnak,
Kezdődik, a mi meg nem halhat,
Az, a minnek nem kell születni,
Elmulhat-e a lég? a semmi?

A Hymmalaya tehetlen rög,
A lepke, mely fölötté röpköd,
Egy porszemét megmozdíthatja,
De ő tür, el nem riaszthatja.

Anyagban nincs erő, sem élet,
Mi hát a láthatatlan lélek?
A foghatlan, testetlen semmi,
Mely volt, van s örökké fog lenni...

És hogyha így? Ki tudja? Hátha?
Mint örök mécs, leül halmára
S ott megmarad, ha meg nem halhat,
Örökké síró öntudatnak?

Siratni ezt a drága testet?
A melybe, ime, férgék estek,
Holott előbb még általjárta
Lobogva égő kéjek lángja.

Siratni e siralmak völgyét,
Ez éden sok titkos gyümölcsét,
Hol bűnbe esni olyan édes —
S jön a halál s egyszerre végez.

A költemény második része, mely más formában van írva, befejezetlen maradt. A végzakok itt következőknek:

Oh, hátha így van, hátha úgy van?
Kétségbejött borzadály,
Mi nem lehetséges még ottan
Határidon tul, oh halál?

Vagy mégis tán te volnál enyhébb,
Hogy azt se tudjuk: mi a jobb?
Mi rémitőbb: halál? öröklét?
Oh, hidd, a mit a milliók.

Hisz ugyis mindig egy a vége —
A vak tudás kétségbe ejt,
Mecsal, kinez a gyarló elme,
Csak fest ilyesztő képeket.

Oh, hátha így! oh hátha úgy van?
Kétségbejött borzadály!
És még szörnyűbb is várhat ottan,
Határidon tul, oh halál.

VAJDA JÁNOS SIRJÁRA.

A Végtelenség dalmokát
Néhány arasznyi sir fedi.
Ki nem nyugodt egy éltén át:
Nyugalma lesz-e ott neki?

Pászti.

EGY NAGY BÖLCÉSZ-KÖLTŐ HALÁLA KOR.

Ma nem játszunk, kedves kicsi fiam,
Édes apádnak most nagy gyászja van.
Meghalt egy ember, kinek életében,
Sohasem ült így kis fiú az öleiben.

Meghalt egy ember, érdemekbe' nagy!
De egyben éppen olyan, mint te vagy,
Ki most is a szemembe kaczarászol...
— Ő is ennyit tudott csak a halálról!

Pedig hány nagy versben buvárkodott,
Megfejteti e roppant «végokot».
A réten nyíltak s hulltak a virágok,
S Ő ez örök titkok titkára vágyott...

— Úgy, úgy, nevéss rám, édes kis fiam,
Örvendve annak, a hogy, s a mi van,
Könyfimet is töröld le mosolyoddal,
E földi legszebb lágy rózsaszírommal!

Szabolcska Mihály.

A TÁVIRÓ BERENDEZÉSE ÉS MŰKÖDÉSE.

A táviróhivatalok ajtaja kezdettől fogva csukva volt és van ma is nagy közönség előtt. Oda betekinteni általában csak azoknak van megengedve, a kiknek ott hivatásból kifolyólag kell foglalkozniok. Még az alkalmazottak családtagjainak is csak engedélyvel lehet egyes kivételes esetekben a küszöböt átlépni, s így nem csoda, ha igen kevés azoknak a száma, a kiknek

a táviró berendezéséről s az ott végbemenő lázas munkáról fogalmuk van.

Ennek az elzárkózottságnak a jogosultságát az magyarázza meg, hogy a táviróhivatalok falai csupa titkot őriznek. Ritka távirat az, mely állami, üzleti, családi vagy egyéb természetű titkot ne tartalmazna. E titkok szigorú megőrzésére az államot a törvény kötelezi, s ezért az állam viszont a táviró alkalmazottait esketteti fel arra, hogy e titkot szigorúan megőrzik. Még csak arra nézve sem szabad senkinek felvilágosítást adniok: ki, honnan, mikor és kinek küldött táviratot.

E titkokat őrző falak közé akarom a tisztelt olvasót bevezetni és az érdekes berendezést s annak működését bemutatni.

Legtöbb látni való van minden esetre a székes fővárosban, a hol a roppant forgalomhoz képest egy központi és 28 főkhivatal van berendezve. E 29 táviró-berendezés közül legérdekesebb a központi táviróhivatal, mely a Korona-

vel átüti, a kezeléshez szükséges adatokat a táviratlapra feljegyzi, mindezt egy pár pillanat alatt. E munkával 11 tisztviselő foglalkozik, élükön egy felügyelővel. Az elfogadott táviratok pedig 5 percenként légnyomású csöveken jutnak fel a harmadik emeleten levő gépterembe, a hol feldolgoztatnak.

A mint a harmadik emeletre jutunk s balkezre az üveges falakkal elkerített előcsarnokba lépünk, tompa moraj üti meg fülcinket. Ez a működésben levő távirógépek zakatolása. Benyitva, balra és jobbra óriási folyosóhoz hasonló két terem tárul elénk, melyek egymással összefüggőleg L alakot képeznek.

Az egyik a koronaherceg-utcai, a másik pedig a zsidóutcai homlokzatot egészen elfoglalja, egyiknek hossza 55, a másiké 70 méter. A Koronaherceg-utca felé néző teremben vannak két oldalt egymás mellé állítva, a gyorsan dolgozó Hughes-féle távirógépek, melyek a táviratokat nyomtatott betűkkel írják a papír-szalagra.

telepek gondozását 8 műszerész és 30 szolgáló végzi. Az egész személyzet létszáma 398-ra rúg, kik közvetlenül Dávid Endre posta- és táviró-főfelügyelő vezetése alatt állanak.

A két gépterem szögellésénél, a padlás fölött, vashordákkal körülhálózott kupola emelkedik. E köröskörül porcellánharangocsákkal felszerelt kupolán futnak össze az összes drótok, melyek az ország fővárosát egyrészt a szomszédos államok fővárosaival és élenkebb forgalmú gőcpontjaival, másrészt a magyar állam területén levő jelentékenyebb helyekkel közvetlenül kötik össze. A bevezetett drótok száma 136. Ezek közül azok, melyeken a táviratváltás élénk, a gyorsabban dolgozó Hughes-rendszerű betűnyomatató gépekkel vannak ellátva. Ilyen gépezeten óránként 5—600 szót lehet eltáviratozni. A kisebb forgalmú drótok pedig Morse-rendszerű gépekkel dolgoznak, melyek munkaképessége csak mintegy fél akkora, mint a Hughes-gépeké.

MORSE-FÉLE TÁVIRÓ GÉP.

HUGHES-FÉLE TÁVIRÓ GÉP.

herceg-utczában levő posta- és távirópalotában van elhelyezve.

Ennek az óriási épületnek a Koronaherceg-utca felé néző homlokzatán négy bejárója van. A szerviták épülete melletti bejáró fölött mindjárt szemünkbe ötlök a felírás: *«Táviratok feladása»*.

Itt bemelve, udvariasan üdvözlök az egyenruhás kapus és táviratlapokat kínál. Jobbra fordulva tágas földszinti terembe lépünk, mely két részre van osztva. Egyik része a közönség íróterme, másik része üveges korlattal van elkerítve, mely mögött a táviratokat elfogadó hivatalnokok ülnek.

A közönség részére fentartott helyiségben írószékkel ellátott kőralakú íróállványok vannak felállítva. Ez állványokon minden táviratfeladó számára külön rekesz áll rendelkezésre oly módon elkerítve, hogy írásközben a szomszédja a táviratába nem tekinthet bele.

Az üvegfalakkal körülzárt táviratfeladó helyiség négy toló ablakkal van ellátva. Ezekre kell a táviratokat benyújtani. A tisztviselő az átvett táviratot elolvassa, a szavakat megszámlálja, a díjat megállapítja, átveszi a díjnak megfelelő levélbélyeget s a táviratlapra ragasztja, bélyegző-

A zsidóutcai részen a terem két oldalán egy-egy oly hosszú vaslábu asztal áll, mint a milyen hosszú a terem. E két óriási asztal, melyeknek végei a Gránátos-utca felé néző részre is átnyúlnak, a kevésbé gyorsan dolgozó Morse-féle gépekkel van megrakva, melyeknek jegyeit csak az olvashatja, a ki azokat ismeri.

Minden gép mellett egy-egy alkalmazott ül — férfiak és nők vegyesen, — a kik kizárólag a táviratoknak a dróton való továbbításával és átvételével foglalkoznak. A munka menetét, melynek gyorsnak és pontosnak kell lennie, továbbá az egész berendezés üzemképességét ellenőrző és felügyelő közegek kísérik állandó figyelemmel, a kik azonnal ott teremnek, a hol valami akadály mutatkozik.

A Hughes-teremben 40 betűnyomatató gép van két sorban felállítva, a Morse-teremben levő két óriási asztalon pedig 122 távirógép dolgozik.

A szolgálat éjjel-nappal tart szünet nélkül. A munkát délelőtt 116, délután 105, és éjjel 25 alkalmazott végzi felváltva. A napotai munkaidő átlag 8 óra, 5 naponként éjjeli virrasztással. A táviratok szétosztásával és rendezésével 51 ember foglalkozik. A termék, asztalok és gépek tisztán tartását s a táviróvezetékek és galván-

Legnagyobb a forgalom Bécseszel, melyet hét drót köt össze Budapesttel. Minthogy azonban a forgalom rendszeres lebonyolítására e hét drót sem elégséges, a szükséghez képest e hét drótból egyen vagy kettőn Duplex-Hughes-rendszerrel dolgoznak.

E kettős gépezet úgy van berendezve, hogy egy és ugyanazon a dróton egy és ugyanazon időben, egy táviratot küldeni, egy másikat pedig átvenni lehet.

A drót két végén, úgy Budapesten, mint Bécsben, két-két tisztviselő ül; egyik folyton csak továbbítja a táviratokat, a másik pedig állandóan átveszi. E duplex-géppel 1800—2000 szót lehet óránként feldolgozni.

A nagyobb zakatolással dolgozó Hughes-gépek azért vannak külön teremben felállítva, hogy a gyengébb kopogással működő Morse-gépek hangját el ne nyomják.

A két teremben működő 40 Hughes- és 122 Morse-gép zakatolása egyhangú morajja folyik össze, a mihez hozzávéve még a vezénylő és felügyelő tisztviselők s a táviratok ide-oda hordozása közben futkosó szétosztók mozgását s a gépek felhuzásával járó recsegést és szemléve azt a lázas tevékenységet, melylyel minden egyes gép-

HUGHES-FÉLE GÉPEK TERME A BUDAPESTI KÖZPONTI TÁVIRÓ-HIVATALBAN.

MORSE-FÉLE GÉPEK TERME A BUDAPESTI KÖZPONTI TÁVIRÓ-HIVATALBAN.

kezelő igyekszik az előtte fekvő táviratokról, melyeknekora végtelen, megszabadulni: mindez rendkívüli hatással van az emberre. A tisztviselő azonban szépen eligazodik a zürzavarban. A gyorsan pergő gép megmondja neki, hogy vele akar-e dolgozni az idegen hivatal vagy mással; megmondja, melyik hivatal tartja a drótot lefoglalva; hallja, mikor kezdte a más két hivatal a munkát s mikor fejezte be. Ha végeztek, beleszó, bemutatja magát s kintálta táviratát. A szőlített hivatal bemutatással felel, s ha akadályozva van, kéri, hogy várjon egy pillanatra. Ha ellenben nincs elfoglalva, kéri a táviratot s gyorsan át is veszi, javítja, nyugtázza, végül udvariasan megköszöni s mindezt nem a társadalom kifejezésével, hanem a távirógép nyelvén, mely előre megállapított jelekben röviden, de elég hangosan szól.

Mindenki gyorsan igyekszik végezni, mert tudja, hogy a drótra másoknak is szükségük van, a mennyiben 6—7 táviróhivatal is van ráakasztva.

A táviratok kinálása, az egymással dolgozó hivatalok kölcsönös bemutatkozása, a kétely kifejezése, a várakozásra való felhívás, a tévedések jelzése, a kezdet és a vég mind a gép társalgásából érthető meg. A tisztviselő ily társalgás közben rá sem néz a papírszalagra, kiméli szeméit, mert előre tudja, hogy 8 órai merő nézésben s az egymás után sorakozó pontok és vonások olvasásában, érthető nyelvre való lefordításában és papíra tévésében ugy is kimerül.

E tekintetben jobban megy a sora némileg annak a tisztviselőnek, a ki Hughes-rendszerű gépen dolgozik, mert az ő gépe nyomtatott betűket lők ki magából, a melyeket olvasni könnyebb, leírni pedig nem szükséges, mert a gépből kifolyó papírszalagot darabokra vágva közvetlenül a táviratlapra ragaszthatja.

Mielőtt azonban a két géprendszer működését részletesen bemutatnánk, észszerűnek látom a termék berendezéséről szólni.

A mint mondtam, az épület sarkán emelkedő kupolán 136 drót köti össze a központi táviróhivatal a külvilággal. A drótok egymástól elszigetelve, közvetlen a kupola alatti kis terembe futnak össze s ott a villámhárítóhoz vannak kapcsolva, mely készüléknek az a feladata, hogy a tisztviselőket és a gépezeteket a villámcsapás veszélyétől megoltalmazza. E szobáskában van egyszersmind elhelyezve az a külföldi összeköttetések által könyv nélküli kell tudnia legalább is azokat, melyek a szomszédos államokba vezetnek s ezen felül a világ telegráfálózatának főbb irányait. E tisztviselő gyors és pontos munkájától függ, hogy a táviratok téves utra terelés következtében ne szenvedjenek késéssel.

A táviróvezeték számával ellátott táviratokat a kifutók azonnal az illető géphez viszik s a továbbítással foglalkozó tisztviselő elébe rakják. E tisztviselő a háromszoros díjjal fizetett sürgős táviratokat az egyszers díjjal fizetett közönséges táviratok elébe sorozza s a feladási idő sorrendjében táviratozza el. Előnye egyéb tekintetben egyik táviratnak sincs a másik fölött. Most kezdődik a táviratok továbbítása az elektromos uton. Az ide vonatkozó részletek igen érdekesek. Egyik képnünk egy Morse rendszerű teljes táviró-berendezést tüntet fel, melyen a táviratot továbbítani is, átvenni is lehet. A mellette ülő tisztviselőt képnünk abban a helyzetben tünteti fel, midőn táviratot továbbít. A továbbításnál a táviratban foglalt betűket, bármilyen nyelven legyen is írva a távirat, átfordítja táviró jegyekre s e jegyeket — melyek pontokból és vonásokból állanak — gyorsan kopogtatja le készülékén. E közben ügyelnie kell arra, hogy a gépe le ne járjon, s vezetnie kell az előtte fekvő jegyzőkönyvet, mely mutatja, hogy a táviratokat mikor, minő sorrendben, és hova továbbította. Nagy könnyebbég a továbbítóra nézve, ha minél több nyelvet ért, mert akkor a szavak értelméből a különben el nem olvasható betűkre is rájöhet.

A továbbításnál nehezebb munka a táviratok átvétele. A mint ugyanis a távolban levő táviróhivatal magát bemutatja s átvételre kintálta táviratát, a vevő jelzi, hogy készen van. Felhuzza írókészülékének óraművét, megindítja a gépet, s a papírszalagról leolvassa a Morse-féle távirójegyeket, közönséges írással betűről-betűre a táviratlapra írja, figyelve arra, hogy a hivatalos rész, a czím, a szöveg és az aláírás egymástól elkülönítve legyenek. E közben a gépből folyó

pedig elenyésző csekélység. Az elektromos áramnak ekkora út semmi, s pl. azon pillanatban midőn a berlini táviróhivatalnak jeladó készülékét megnyomja, a budapesti jeladó gép megszólal. Időkülönbség nem észlelhető.

Az erő, mely a Budapesttel összeköttetésben levő táviróberendezések gépezeteit megmozgatja, hozza s az innen kiinduló táviratok felvételére képessé teszi, a gépteremek mellett két külön szobában van felhalmozva. Erős polcokkal ellátott állványokra mintegy 4000 darab Meidinger-féle galvánelem van kettős sorokban felállítva s a vezetékkel külön váltóval összekötve. Ebből a nagy elektromos forrásból, a váltó megfelelő dugaszolása által akkora mozgató erőt indíthatunk útnak bármely irányba, a mekkorára szükség van. Minél nagyobb távolságra fut a drót s minél több táviróhivatal van ráakasztva, annál nagyobb erő kell ahhoz, hogy az utat megtéve, a drótra akasztott összes táviróhivatalok gépezeteit írássá képessé tegye. A telepkamarák mellett terülnek el a mosdó és pihenő termek, a hol az éjjeli szolgálatot tevő hivatalnokok szünet közben lepihenhetnek és reggel magukat felfrissíthetik. E termek mellett van a ruhatár.

Ismerve a helyiségek berendezését, lássuk már most, minő utat tesz meg táviratunk, mely a földszintről a légnymásút csövön a gépterembe kerül, addig, míg a drótra jut.

Midőn a földszinten dolgozó hivatalnok, az elfogadott táviratokat börtökba illeszti, a csöbe helyezte, esengetéssel jelzi a 3-ik emeletre, hogy érkezik a küldemény. A gépterem egyik fülkéjében ülő hivatalnok e jelre a csöbe nyúl, kiveszi a börtökből a táviratosomagot, számba veszi, a táviratokat sorszámaik szerint rendezve, jegyzékbe írja, ellenőrizvén ez által, hogy két távirat ne kapja ugyanazt a számot s hogy valamelyik távirat el ne tévedjen.

A kifutók a táviratokat átveszik, sietnek velük az irányítóhoz, a kinek az a feladata, hogy a távirat rendeltetési helyét elolvassa, színes írónal azonnal ráírja annak a táviróvezetéknek a számát, a melyen azt továbbítani kell.

E hivatalnok elő katalogus. Ismernie kell feltétlenül a belföldi összes táviróhivatalokat, biztosan kell tudnia, hogy melyik hivatal melyik számú dróthoz van kötve, tudnia kell, van-e Budapesttel közvetlen összeköttetése vagy nincs, szóval alaposan kell ismernie a belföldi táviróhálózat összes útait s a külföldi összeköttetések-ből könyv nélküli kell tudnia legalább is azokat, melyek a szomszédos államokba vezetnek s ezen felül a világ telegráfálózatának főbb irányait. E tisztviselő gyors és pontos munkájától függ, hogy a táviratok téves utra terelés következtében ne szenvedjenek késéssel.

A táviróvezeték számával ellátott táviratokat a kifutók azonnal az illető géphez viszik s a továbbítással foglalkozó tisztviselő elébe rakják. E tisztviselő a háromszoros díjjal fizetett sürgős táviratokat az egyszers díjjal fizetett közönséges táviratok elébe sorozza s a feladási idő sorrendjében táviratozza el. Előnye egyéb tekintetben egyik táviratnak sincs a másik fölött.

Most kezdődik a táviratok továbbítása az elektromos uton. Az ide vonatkozó részletek igen érdekesek. Egyik képnünk egy Morse rendszerű teljes táviró-berendezést tüntet fel, melyen a táviratot továbbítani is, átvenni is lehet. A mellette ülő tisztviselőt képnünk abban a helyzetben tünteti fel, midőn táviratot továbbít.

A továbbításnál a táviratban foglalt betűket, bármilyen nyelven legyen is írva a távirat, átfordítja táviró jegyekre s e jegyeket — melyek pontokból és vonásokból állanak — gyorsan kopogtatja le készülékén. E közben ügyelnie kell arra, hogy a gépe le ne járjon, s vezetnie kell az előtte fekvő jegyzőkönyvet, mely mutatja, hogy a táviratokat mikor, minő sorrendben, és hova továbbította. Nagy könnyebbég a továbbítóra nézve, ha minél több nyelvet ért, mert akkor a szavak értelméből a különben el nem olvasható betűkre is rájöhet.

A továbbításnál nehezebb munka a táviratok átvétele. A mint ugyanis a távolban levő táviróhivatal magát bemutatja s átvételre kintálta táviratát, a vevő jelzi, hogy készen van. Felhuzza írókészülékének óraművét, megindítja a gépet, s a papírszalagról leolvassa a Morse-féle távirójegyeket, közönséges írással betűről-betűre a táviratlapra írja, figyelve arra, hogy a hivatalos rész, a czím, a szöveg és az aláírás egymástól elkülönítve legyenek. E közben a gépből folyó

papírszalagot balközével tekeresbe göngyöli, a leírt szavakat megszámlálja, összehasonlítja a hivatalos részben jelzett számmal s ha eltérés nincs, az átvett távirat adatait jegyzőkönyvébe beírja; feljegyzi a távirat hivatalos részére, hogy melyik dróton, melyik hivatalból, mikor vette át s mindezek valóságát névaláírásával megerősíti. Azután az átvételt nyugtázza, s hogy az elferdítést lehetőleg elkerülje, visszaad minden számot, kétes szót és nevet, melyek helyességében kételkedik. Ha a továbbító hivatal ezt helyesli, a távirat átvétele be van fejezve. Ha azonban a szavak számára nézve eltérés van, ezt közös eljárás útján kiigazítják oly módon, hogy az átadó tisztviselő előrebecsítja a szavak számát s aztán minden egyes szó kezdőbetűit újból továbbítja. Az átvétevő az előtte fekvő táviratból az egyes szavakat, kezdőbetűit után egyenként ellenőrzi s ha oly kezdőbetűt kap, melyre a megfelelő szót nem találja, félbeszakítja az átadót s kényszeríti, hogy a telepkamarák mellett utolsó szótól kezdve a táviratot ismételve. Ily módon az átvétevő, az általa kihagyott szóra rájön s hibáját kijavítja.

Mindenek gyorsan, legfeljebb egy pár perc alatt kell megtörténni, mert az átadó előtt még több távirat van, sőt az átvétevő elébe is rakott már nehányt a kifutó, és azon kívül a drótra akasztott többi hivatalok is várják, mikor végez a két együtt dolgozó, hogy ők is sorra juthassanak.

A Morse-gépnél való munka azonban, feltéve, hogy a táviró-vezeték teljesen üzemképes állapotban van, a gépezet hibátlanságát s az ellenfél szintén gyakorlott; nem oly megerősítő, mint a Hughes-gépnél.

Egyik képnünk a Hughes-féle betűnyomató gép mellett ülő tisztviselőt ábrázolja abban a helyzetben, a mikor a táviratokat továbbítja. A hivatalnok oly magas székek ül, hogy lábai nem érhetik a földet. Ennek azért kell így lenni, hogy a 60—70 kgnyi súlyt, mely a gépezetet mozgatja, nagyobb erőfeszítéssel legyen képes, a jobb lába alatt levő lábitó segítségével felhuzni akkor, ha a gép esengetője arra figyelmezteti. E gépnek akkor is járnia kell, mikor a táviratot továbbítja. A továbbítandó táviratok a gép fölötti állványon nyugszanak. A tisztviselő a zongorára hasonló billentyűzetten előre betanult fogásokkal veti a drótra az egyes betűket, kezéjarsát azonban nem kisertheti figyelemmel, mert szeme a táviraton függ, s csak időnként vehet egy-egy pillantást a gépből kifutó papírszalagra, mely a távirat továbbított másodlatát tartalmazza. E futó papírszalag az ő ellenőrzője. Eről látja, hogy a táviratok továbbítása úgy történt-e, a mint ő akarta. A távirat továbbítása közben gépet — mely 5 percenként lejár — minden egyes esetben 13 lábnyomintással felhuzza. Ha ezt csak akkor teszi, mikor arra éppen szüksége van, egy óra alatt körülbelül 156-szor kell a lábitót lenyomnia s a 60 kilogrammnyi súlyt felhuznia. Minthogy azonban agya az olvasással és munkája ellenőrzésével van elfoglalva, öntudatlanul is mindegyre nyomkodja lábitóját, mint a takács a szövőszék s így szellemileg és testileg is teljesen kimerül, mire a 8 órai munka után leteszi írónját. Gazdagabb államokban e munkát egy gép mellett két tisztviselő végzi, egyik továbbít, a másik ellenőrzi s időnként egymást felváltva pihennek.

Képzelnék ehhez még a táviratok jegyzőkönyvelését, a vele együtt dolgozó hivatal ideges türelmetlenségét, az idegen nyelvű rosszabbnál-rosszabb írásokat, s jöjjön még hozzá árviz, gabonaárak csökkenése vagy emelkedése, mely események a táviratok számát és sürgős voltát néha megkétszerezik: el lehet képzelní, minő munka az, a mit táviró-tisztviselőink végeznek. Utóbbi időben a központi táviróhivatal tisztviselőinek munkáján könnyítve lett az által, hogy a Hughes-gép sulya automatikus módon villamos erővel huzatik fel s ennélfogva a tisztviselőnek a lábitót nem kell használnia.

A központi táviróhivatalnál naponként átlag 2086 darab táviratot adnak föl, 3136 darabot kézbesítenek és 7100 darabot kezelnek átfutólag, az összes forgalom tehát naponta átlag mintegy 12,200. A napi bevétel átlag 950 ft. Az összes feldolgozott táviratok darabszáma megközelíti évenként a 4 és fél milliót, mely összeg az egész ország forgalmának mintegy 60 százalékát teszi.

A megérkezett táviratok kézbesítő osztálya a földszinten van berendezve, s a megérkezett táviratok kézbesítésével, 10—10 percenként való indítással, 6 tisztviselő és 85 kézbesítő foglalkozik.

A TELEFON.

Alig van találmány, a mely aránylag rövid idő alatt annyira nélkülözhetlen szükségletté vált volna, mint a telefon. Részbe volt ebben első sorban azon megbecsülhetlen előnynek, hogy a telefon a közvetlen szóbeli érintkezést lehetővé teszi, másod sorban pedig annak, hogy a telefon használata előzetes tanulást nem kíván. Valakinek egy gondolata támad, a mit más, távollevővel közölni akar s ezt pár perc alatt több száz kilométer távolságra is megteheti. S a választ meg is hallhatjuk nyomban, arra rögtön megint felelhetünk, épen úgy, mintha csak közvetlenül beszélgetnénk egymással.

Hogy mikép lehetséges mindez, arról aránylag kevés telefonhasználatnak van világos fogalma, miért is bizonyára nem lesz érdektelen, ha a telefonról némi ismertetést közlünk.

Ismertes, hogy mikor beszélünk, a körülötünk lévő levegőt rezgő mozgásba hozzuk. Ezeket a rezgő mozgásokat fülünk hang alakjában hozza azután tudomásunkra. A beszéd által indított ezen rezgések vagyis az úgynevezett hanghullámok azonban épen úgy, mint a vízbe dobott kő által okozott hullámok, a keletkezés helyétől távolodva, egyre gyengülnek és csakhamar elérik azt a határt, hol már halló szerveinket nem izgatják elég erősen, vagyis a beszédet már nem halljuk. A telefon az a készülék, mely ezen hanghullámokat távolabbi is képes vezetni. Ezt azonban nem közvetlenül teszi, vagyis nem magukat a hanghullámokat közvetíti, hanem átalakítja azokat villamos rezgésekké, melyeket tetszészerinti irányban és távolságra, bárhol elvezethetünk, hol azok ismét a telefon segítségével hangokká alakulnak át.

Voltafényen tehát az egész művelet nem egyéb, mint villamos munkaátvitel. Hogy a készüléknek ne kellessék folytonosan valakinek hallgatódzni, jelző berendezésre is szükség van. Erre való a csengetyű.

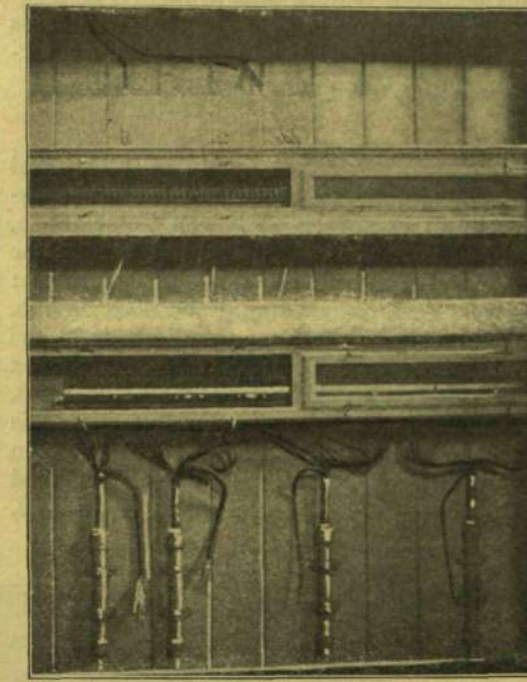
Mikor a hallgató-kagylót felfüggesztjük arra a mozgatható horogra, akkor az egész készülék nem egyéb, mint jelző csengetyű. Ha ekkor valahonnan villamos áram érkezik bele, legfeljebb csengetyűje szólal meg, fülünk pedig hiába tartanók a hallgató-kagylóhoz, abban hangot nem veszünk észre.

Mihelyt azonban a hallgatót a mozgatható horogról leemeljük, a horog rúgó hatása alatt felpattan és a jelző készülék átalakult beszélő készülékké és most már az egyik állomáson mondott beszéd a másik állomáson hallható. Ha a hallgatót a horogról levettük, csengethet a másik állomás, a csengetyű nem fog megszólalni. Viszont ha a hallgató-kagylót a mozgatható horogról levezesszük, miután ez által a jelző készülékünk kizártuk, a másik állomás csengetyűjét nem tudjuk működésbe hozni, vagyis jelzést nem adhatunk.

Ebből látjuk, hogy miért oly fontos, hogy a mikor nem beszélünk, a hallgató-kagylót hagyjuk a mozgatható horgon függve és csak akkor emeljük le róla, ha épen beszélünk. Hogy a kagylót csak épen annyira ideig hagyjuk leemelve a mozgatható horogról, míg beszélgetünk, annak még egy oka van. Ugyanis, hogy a légvezetéseket villamos rezgésekké alakíthassuk át, villamos telepre van szüksége a telefonnak. Ez a telep áramot ad, ha két sarkat fémes vezeték összekötjük. Folyást azonban a telep nem tud áramot adni s ha soká hagyjuk a két sarkot összekötve, a telep kimerül.

Hogy a telepet kímélhessük, az oly módon van kapcsolva, hogy sarkai csak akkor vannak egymással összekötve, illetőleg csak akkor ad áramot, ha a készülék beszélő állásban van, vagyis a mikor a hallgató-kagyló le van emelve a mozgatható horogról és így csak addig emésztí a telep magát, míg beszélünk. Mihelyt a kagylót felakasztjuk, a mozgatható kar a telepet működésbe hozza s így az újra erőt gyűjthet magának a legközelebbi beszélgetéshez.

Azért nagyon rosszúl tesznek azok, a kik a csengetések elkerülésére végett a hallgató-kagylót leemelik a horogról és így hagyják óraszámra a készüléket. Igaz ugyan, hogy ekkor csengetéssel

A BUDAPESTI ÁLLAMI TELEFON-KÖZPONT KAPCSOLÓ SZEKRENYE.

nem zaklatják őket, de így kimerül telepük s azután ha maguk óhajtanak beszélni alig fognak hallani.

Kövessük már most a telefonból kimenő és a hangot közvetítő villamos áramot útjában. Az áram egyik helyről a másikra fémvezeték segítségével jut. Ily fémvezetékek a telefon feltalálása-akor már nagy számban voltak alkalmazva a táviró szolgálatban. Mi természetesebb tehát, hogy a telefonvezetéseket is eleintén teljesen oly módon készítették, mint a táviróvezetéseket, vagyis a telefon vezetékeire is vas vagy acél drótokat használtak, a melyek helyenként szigetelő tartókhoz voltak megerősítve. Ezen vezeték rövid távolságokra nagyon jól is megfeleltek. A mint azonban nagyobb távolságokra is kiterjesztették a telefont és több vezeték erősítettek ugyanarra az egy tartó szerkezetre, különös jelenségek kezdtek mutatkozni.

Először is ha két drót hosszabb úton halad egymás mellett, a mit az egyikken beszélnek, azt a másikon is meghallani. Másodsor a beszélgetést zavaró tünények léptek fel annak következtében, hogy a telefonáramnak vezetékére szolgáló fémvezeték mindkét végén a földdel kötötték össze. Ha ugyanis a telefon lényegesen drágábbak, hosszú vezetékkel létesítésénél csak ezek jöhetnek szóba.

A telefon-hálózatok legérdekesebb, de egyszersmind legbonyolultabb része a központ, a melynek feladata, hogy az oda befutó sokszor több száz, sőt ezer előfizető vonalát folytonosan figyelemmel kísérsje, s ha az előfizetők valamelyike beszélgetésre jelentkezik, azt rögtön kikérdezza, a kívánt összeköttetést bármelyik másik előfizetővel azonnal létrehozza s ha végül beszélgetésüket befejezték, az azok között fennállott összeköttetést azonnal megszüntesse. A központ feladatainak ezen rövid felsorolásából látjuk, hogy az voltaképpen az egész hálózat agyveleje, a hová minden idegszál befut. De nemcsak maga a belső berendezés bonyolult, hanem nehéz feladatokat kell megoldani már akkor, a midőn a számos irányból megérkező sok vezeték huzalnak a belső helyiségekbe való bevezetéséről van szó. Az ily tartószerkezetnek különösen átgondoltnak kell lennie, hogy a reáható többirányú nagy huzát meglehetősen kiegyenlítsse. A huzalok bevezetésénél a belső helyiségekbe arra kell ügyelni, hogy egyszert a huzalok egymást ne zavarják, másrészt pedig esetleges hibák felkereshetése végett áttekinthetőleg legyenek elrendezve. A budapesti központi posta- és táviróhálózaton lévő ily központi telefon-bevezető tartót egyik képnünk mutatja. A központi hivatal felé tartó szigetelt drótokat mindenek előtt villámhárító szerkezeten kell átvezetni, hogy a nyári zivataros időjárás alkalmával a légkörből a vezetékbe jutó nagyobb és romboló erejű áramok a földre elvezetessenek. A villámhárító szobájában szokták egyszersmind a huzalokat rendezni.

A huzalok rendezése abban áll, hogy a különféle irányokból jövő szálakat oly sorrendbe szerdük, a mint az előfizetők száma következik

csak akkor kezdjenek, ha mások a vezetékét el nem foglalták.

Igazán nagy mértékben azonban csak akkor kezdett elterjedni a telefon, a midőn lehetővé tették, hogy bármely előfizető saját állomásáról a többi előfizetők bármelyikével bármikor tetszés szerint érintkezésbe léphet. Ezt a célt a közhasználatú telefon-hálózatok szolgálják.

Eleinte csak a nagyobb fővárosokban létesültek ily hálózatok, utóbb azonban már a kisebb helyeken is akadtak egyesek, kik ily hálózat létesítésére vállalkoztak, annyival is inkább, mert ezek a vállalatok minden egyes esetben jó üzletnek bizonyultak. Majd a telefon-vállalatok a vidékre is kezdték vonalukat kiterjeszteni és első sorban az egyes nagyobb városok körül lévő kisebb helységeket kapcsolták be, utóbb pedig a természetes sorrendben arra is került a sor, hogy az egyes nagyobb helyek egymással is összeköttetésbe hozassanak.

Az ügyek ily fejlődésében azonban már az egyes államokra, mint a közérdek hivatott öreire és előmozdítóira köteleességek járultak és a telefon-ügyet a legtöbb államban törvényekkel szabályozták, sőt a közhasználatra szolgáló berendezések létesítését a legtöbb állam magának tartotta fenn. Hazánkban a telefonra az 1888. évi XXXI. törvényezik mondja ki az állam regal-jogát.

Nem érdektelen megemlíteni, mert a magyar iparnak valóban diszére válik, hogy a nálunk használatos kifogástalan telefon készülékeket budapesti gyárakban készítik.

Az összes vonalak a földvezeték kizárásával kettős vezetékkel készülnek és vezetéknek a városok belsejében az úgynevezett helyi hálózatoknál, hogy a sok drótnak nagy súlya ne legyen, nagy szilárdságú vékony, 1.5—1.8 milliméter átmérővel bíró acél-, újabb időben pedig bronz-drótokat használnak. Nagyobb távolságokra kizárólag bronzdrót van alkalmazásban és pedig a távolságnak megfelelően 2, 3, sőt 4 milliméter vastagságban.

Sajátságos tünény, a mi nagy távolságoknál a vas- és acél-drótok használatát lehetetlenné teszi. Ugyanis a vas és acél mágnesez, vagyis ha rajta villamos áram halad át, többé-kevésbé mágnesez tulajdonságokat mutat, a melyet azután rögtön elveszít, mielőzt az áram megszűnik. És ennek következtében a vas- és acél-vezetéseken az egyes hangok úgy egymásba futnak és úgy elmosódnak, hogy azok többé érthető szó alakjában nem érkezhettek a bronz-drótok, miután azok nem mágnesez, ezen tulajdonságától mentek, a miért is, noha aránylag lényegesen drágábbak, hosszú vezetékkel létesítésénél csak ezek jöhetnek szóba.

A telefon-hálózatok legérdekesebb, de egyszersmind legbonyolultabb része a központ, a melynek feladata, hogy az oda befutó sokszor több száz, sőt ezer előfizető vonalát folytonosan figyelemmel kísérsje, s ha az előfizetők valamelyike beszélgetésre jelentkezik, azt rögtön kikérdezza, a kívánt összeköttetést bármelyik másik előfizetővel azonnal létrehozza s ha végül beszélgetésüket befejezték, az azok között fennállott összeköttetést azonnal megszüntesse.

A központ feladatainak ezen rövid felsorolásából látjuk, hogy az voltaképpen az egész hálózat agyveleje, a hová minden idegszál befut. De nemcsak maga a belső berendezés bonyolult, hanem nehéz feladatokat kell megoldani már akkor, a midőn a számos irányból megérkező sok vezeték huzalnak a belső helyiségekbe való bevezetéséről van szó. Az ily tartószerkezetnek különösen átgondoltnak kell lennie, hogy a reáható többirányú nagy huzát meglehetősen kiegyenlítsse. A huzalok bevezetésénél a belső helyiségekbe arra kell ügyelni, hogy egyszert a huzalok egymást ne zavarják, másrészt pedig esetleges hibák felkereshetése végett áttekinthetőleg legyenek elrendezve. A budapesti központi posta- és táviróhálózaton lévő ily központi telefon-bevezető tartót egyik képnünk mutatja. A központi hivatal felé tartó szigetelt drótokat mindenek előtt villámhárító szerkezeten kell átvezetni, hogy a nyári zivataros időjárás alkalmával a légkörből a vezetékbe jutó nagyobb és romboló erejű áramok a földre elvezetessenek. A villámhárító szobájában szokták egyszersmind a huzalokat rendezni.

A huzalok rendezése abban áll, hogy a különféle irányokból jövő szálakat oly sorrendbe szerdük, a mint az előfizetők száma következik

egymás után, mivel a kapcsoló központban ily sorrendben van rájuk szükség. A huzalok ilyen rendezésével válik lehetségessé az, hogy ha egy előfizető lakást változtat és ennek folytán vezetéke egészen más irányból érkezik is be, mégis a központba ugyanazon számú huzalon megy le, mint előbb,

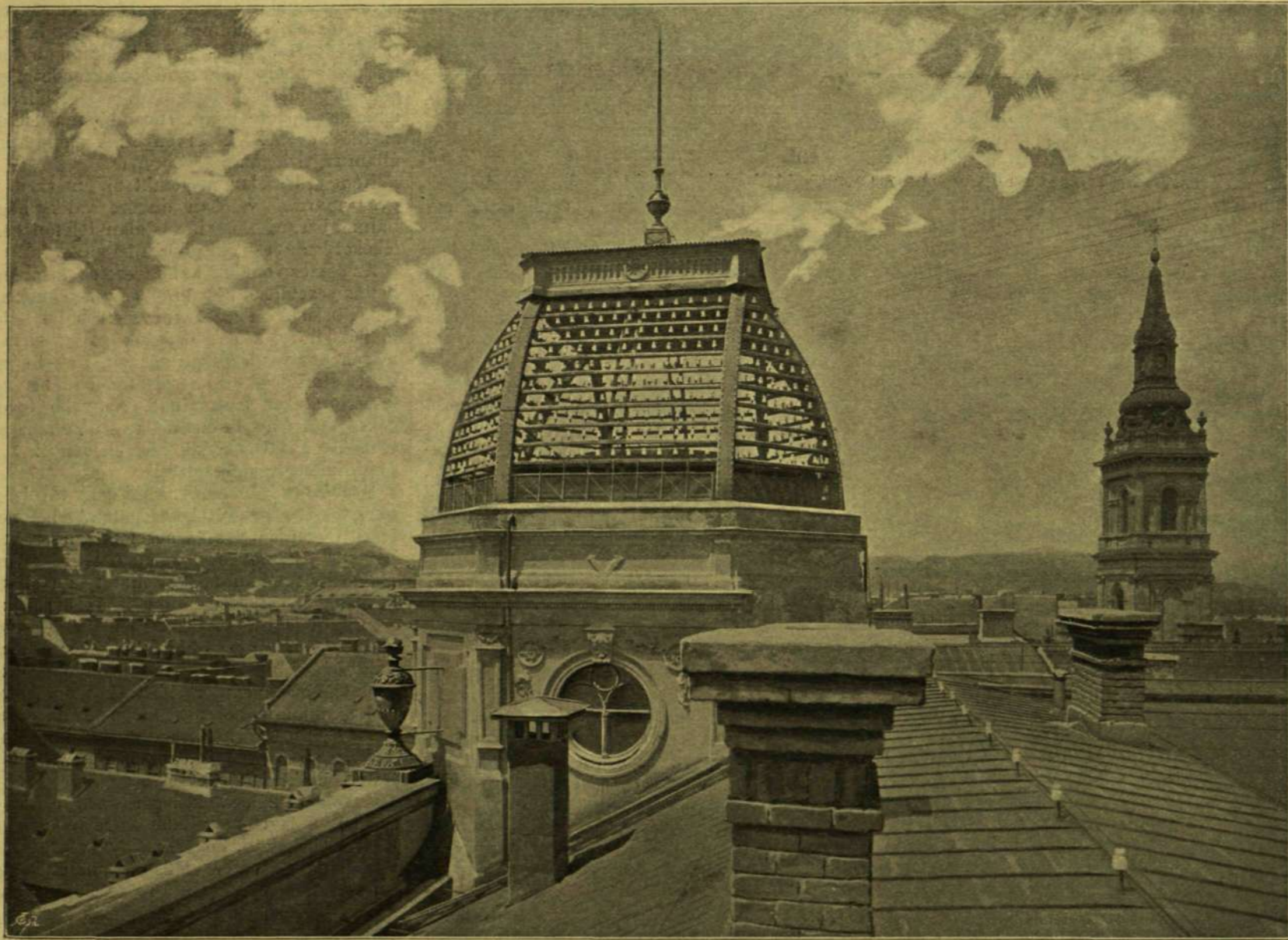
A rendezés után érnek a huzalok a tulajdonképeni központi kapcsoló szekrénybe. A budapesti központi hivatal kapcsoló szekrényeinek mintája egyik ábránkon látható. A kapcsoló szekrényen minden előfizető eső lappal fedett kis jelző készülékkel bír, mely vezetékével össze van kötve. Ha az előfizető cseppet, az eső lap illetve táblácska leesik és az előfizetőnek alatta lévő sorszáma látható lesz; mire azután a kezelő már tudja, hogy az illető előfizető beszélni kíván.

Hogy a kezelő az előfizetővel beszélhessen, az előtte lévő és végükön fémdugóval ellátott

Így azután a legjobb akarat mellett is megeshetik, hogy a kezelő nem épen a jelentkezés sorrendjében kérje ki az előfizetőket, s egyik-másik előfizetőnek kissé várakoznia kell.

Hazánkban az első telefon-hálózatok mint magánvállalatok létesültek 1881-ben Budapesten, majd ugyanezen év végén Temesváron, 1884-ben Pozsony, Szeged és Arad vezették be a telefont, majd ezután gyors egymásutánban: Miskolcra, Pécsre, Nagy-Váradra, Debreczenre, Zágrábra. Közben meghoztatván a már említett 1888. évi XXXI. törvényezik, ezentúl már kizárólag az állam létesített ily közhasználatú hálózatokat, sőt a már magánosoknak engedélyezettéket is egymásután magához váltja. — 1895. év végén 36 városban volt közhasználatú telefon-hálózat 8000 előfizetővel, 99 nyilvános állomással.

már Budapest és Bécs között Vácson és Pozsonyon át a forgalom meggyőzésére egy második vonalat kellett építeni, hogy Komárom, Győr és Pozsony is bevonassanak a városközi forgalomba. Ugyancsak még 1893-ban létesült a budapest-szeged-temesvár-arádi összeköttetés e városok bevonásával, míg az 1894-ben épült budapest-zékesfehérvári, győr-soproni és szeged-szabadkai berendezések segítségével Székesfehérvár, Sopron és Szabadka kapcsolóttak be az országos távbeszélő hálózatba. Ugyancsak 1894-ben Kecskemét is a budapest-temesvári összeköttetésbe kapcsolóttatott be. Mindezen berendezések a vasút mellett épültek, minek megvan az a rendkívüli előnye, hogy a vonalak felügyelete könnyebb, esetleges zavarokat pedig gyorsan el lehet hárítani, holott a külföldi államok közümenti berendezéseinek, különösen télen, a zavarok megszüntetésére sokszor napokra

A BUDAPESTI ÁLLAMI TELEFON-KÖZPONT BEVEZETŐ TORNYA A FŐPOSTA ÉPÜLETÉN.

zsinórok közül az egyiknek egyik ily fémdugóját az illető előfizető vezetékével összekapcsolt és az előfizetőnek számát viselő kapcsoló szerkezetbe bedugja, mi által az előfizető vezetékét annak jelző készülékétől elválasztotta és saját készülékével, illetőleg a fején lévő hallgatóval hozta kapcsolatba és most már az illető előfizetővel beszélgethet. Miután a kezelő az előfizető által kívánt másik előfizető számát megtudta, ugyanazon zsinórnak a másik végén lévő fémdugót, melynek egyik dugóját a felhívó előfizető kapcsolójába már bedugta, a kért előfizető kapcsolójába helyezi és ez által a zsinóron keresztül a két előfizető vonalat vezető összeköttetésbe hozza.

Ebből az aránylag egyszerűnek tetsző műveletéből azonban némi kis figyelmeztetést vonhatunk le magunknak a központi való érintkezésünknél. Ugyanis egy-egy kezelőre a központi 50—100 előfizető is van bízva, minek folytán azután nem egyszer megtörténik, hogy egyszerre 10—15 számjelző tábla is leesik. A kezelő azonban nem tudhatja, hogy melyik táblácska esett le előbb és egyáltalában nem jegyezheti meg mindig, hogy azok mely sorrendben estek.

A beszélgetések száma 1894-ben 19.585.000 volt. Legnagyobb a budapesti hálózat, 4 központi, közel 4000 előfizetővel, 57 nyilvános állomással és évi 11.000.000 beszélgetéssel. Ezen hálózat 1887. évtől az állam tulajdonát képezi, 30 évre azonban bérbe van adva.

Az előfizetési díj egy évre Budapesten 150 frt, míg a többi állami hálózatokban 60 frt. Hatóságok valamint jótékonyozók és közintézetek az évi díjnak csak felét, egyletek, társaskörök, vendéglők, kávéházak és egyéb nyilvános jellegű helyiségek tulajdonosai pedig az évi díj 1 $\frac{1}{2}$ -szeresét fizetik.

Az első városközi összeköttetés 1890. évben létesült Budapest és Bécs között Komárom, Győr és Bruckon át a vasút mellett.

Ki kell itt emelni, hogy a budapest-bécsi telefon-összeköttetésnek budapest-brucki része volt az első városközi telefon-összeköttetés Európában, mely a vasút mellett épült, mert az előtt sehol sem merték, sőt sok helyen meg ma sem merik a vasút mellé helyezni a hosszú telefon-vonalakat, mert féltik a vasút mellett vezetett táviró-vonal zavaró befolyásától.

A vonal fényesen megfelelt a várakozásnak. Ezt igazolja azon körülmény, hogy 1893-ban

van szükség. Ugyancsak így fog megépíttetni a budapest-berlini városközi összeköttetés is.

Az 1895. év végén a városközi berendezések vonalhossza 1098 km, vezetékossza pedig 567 km volt. 1894-ben a városközi berendezésiken 247.882-szer beszéltek és ebből a budapest-bécsi forgalomra esett mintegy 200.000 beszélgetés.

Három perczre terjedő beszélgetés díja 1 frt, sürgős beszélgetésé 3 frt és a beszélgetésre való meghívás 50 kr.

1893 óta a törvényhatóságok céljaira és azok hozzájárulása segélyével az állam úgynevezett törvényhatósági telefon-hálózatokat létesít, melyeket azonban bárki is igénybe vehet és azok előfizetője lehet. Az 1896. év végeig már 8 vármegyében jött létre ily hálózat.

Az elmúlt legközebbi néhány év eredménye alapján biztos kilátásunk lehet arra, hogy mielőbb az egész országot összehálazzák ezzel a sokerü telefonhálóval és nem sokára eljön az az idő, hogy mi is elmondhassuk, mint az amerikaiak: az emberek bár távol, de szótávolságban laknak egymástól.

Hollós József.

VAJDA JÁNOS.

UTOLSÓ BETEGSÉGE ÉS HALÁLA.

Vajda János már régebben betegeskedett, de az erős szervezeti emberen csak a nyáron kezdett meglátszani a betegség pusztítása. Egészségére nagyon ügyelő ember volt, s az életrendre pedáns pontossággal vigyázott, azonkívül hogy vadászaton és kardvívással is edzette magát. Nem látszott meg rajta, mikor már hatvanadik évét is meghaladta. De a mult esztendő megviselte. Elsoványodott, meggyönnyedt és elaggott gyorsan. Eleterő rohamosan fogytak. Még így is ki-kijárt mindaddig, míg ereje végkép el nem hagyta, s akkor aztán — az új-év első napjaiban — lefeküdt. Még két hete volt hátra. Dr. Müller Kálmán egyetemi tanár, a Rókus-kórház igazgatója és dr. Schaffer látogatták a beteget naponként, de csakhamar meggyőződtek, hogy a végső órák elérkeztek. Végelgyönnyülés vetett véget a költő életének, 70-ik évében.

Családja nem volt. Két nővere is távol élt tőle. Öreg takarítónője ápolta. Utolsó napjaiban sokszor kért czeruzát (tollat csak kivételes esetekben használt) és írt rövid sorokat ismerőseinek, barátainak, vagy magához kérve, vagy megköszönve a betegsége alatt tanúsított figyelmet, avagy intézkedéseket jegyzvén föl. Aggasztó állapotának hírére sokan meglátogatták a beteg költőt, ki az ósz óta a Kerepesi-út elején, a 10-ik számú házban lakott, a Dohány-utca felé eső részen.

Január 15-ikén alkonyat felé nagyon rossz lett, s az utolsó remények is tűnédeztek. Halála közeledését maga szintén érezte, s hajnalban a következő sorokat vetette papírra:

Halálom esetére.

Január 16. éjjel 3 óra. Kérem a következőket: I. Testem okvetlen, minél apróbb részletekre fölbontassék; agyam, szívem, gyomrom kivételessék és fölpróztassék. — II. Fiókomban, tárczámban találatandó lehet e pillanatban mintegy 400 frt. Ebből hű ápolónóm, Müller Mari azonnal átvehet 200 frtot, olv. kétszáz forintot, mint neki megígért kielégítést. — III. Könyvtár, ruhátár, fegyver, pipatár, butorzat, netán elárvereztetvén, a mi ezek után bejön, három részre osztandó és két nővérem, Róza és Gizzi, harmadikul pedig Müller Mari részesedjenek belőle. Egyetlen 1 krajczárral nem vagyok adósa senkinek. Január 16. reggel, félnégy.

Vajda János.

Január 16-ikán a beteg költő állapota már nagyon aggasztóvá vált. A nap nagy részét lázban töltte, s már csak keveset beszélt. Óráról-órára gyengült. Január 17-ikén Müller tanárt hajnali 3 órakor hívták a beteghez, ki már ekkor utolsó tusáját vívta, s mikor a tanár vasárnap reggel fél 9 órakor ismét meglátogatta, már halott volt. Azonnal értesítették a fővárosban lakó egyik nővérét, Vajda Rózát, ki pár nappal előbb — mikor bátyját meglátogatta utoljára — még nem is sejté annak veszélyes állapotát, továbbá a fehérmegyei Vaálon élő másik nővérét, Vajda Gizellát, ki szinténi fölsietett a halotthoz.

Halálhíre gyorsan elterjedt. Barítai azonnal intézkedtek a végső tisztesség megadásáról. A közoktatásügyi miniszter elvállalta, hogy a temetési költségeket viseli; a főváros dísz sírhelyet adott a Bathhány-mauzóleum mellett. A temetéssel együttjáró teendőket a «Vasárnapi Ujság» szerkesztőségében összegyűlt írói értekezlet állapította meg.

A holttestet lakásáról átszállították a Rókus-kórházba, hol végső kívánságához képest felboncolta Pertik Ottó tanár. A boncolás következménye, hogy a külső ravatalát a kórházhoz tartozó Stáhlly-utcai kápolnában állították föl s onnan is temették el.

Vajda az utolsó két hét alatt oly hirtelen soványodott, hogy sokan azt hitték, gyomorrák gyöttri. De a boncolás igazolta Müller tanárt, s nagyfokú gyomorhurutot bizonyított be. A 70 éves ember szervezete csaknem egészen ép volt. Szíve, mája, mindössze kissé sorvadott, a mi a sorvasztó betegség kivül agg koránál fogva is természetes, de semmiféle mélyebb szervi baja nem tünt ki.

Igen érdekes eredményt mutatott a költő agyának fölbontása. Először is föltűnő volt az agyvelő súlya. Nálunk az emberek agya átlag 1300 gramot nyom, Vajda Jánosé pedig 1500 gram súlyú volt, tehát a rendesnek csaknem egy hetedrész súlyával nehezebb. Csudálatos az is, hogy az agy véredényei, a melyek ilyen előrehaladt korban már kisebb-nagyobb mértékben elváltoznak, nemcsak teljesen épek voltak, de az érfalak fiatalos rugalmassága,

finomsága egy huszonöt éves, erős ifjúéhoz hasonlított.

Wlassics közoktatásügyi miniszter az elhunyt nővérehez részvétét kifejező következő levelet intézett:

«Tisztelt nagyság! Ma hallottam azt a lesújtó hírt, hogy Vajda János meghalt. A hazáját hőn szerető és felejtethetetlen emlékü költőnek elhunytá gyászát hozott a magyar irodalomra, melyet a boldogult annyi fenkölt és tiszta szívből fakadt gyönyörű költeménnyel gazdagított. Midőn tehát a szomorú eset alkalmából nagyságodnak mélyen érzett részvétet kifejezem, egyuttal arra kérem, engedje meg, hogy a munkásságánál fogva a vezetésem alatt álló miniszteriumhoz legközelebb álló nagynevű költőnek eltemetési költségeit tárczám terhére elvállalhasam. — Budapest, 1897 január 18.

Wlassics Gyula, s. k.»

Wlassics miniszter ezen ajánlata szép betetőzése volt a kormány részéről annak a figyelemnek, a melyet pár évvel előbb gr. Csáky Albin, majd báró Eötvös Loránd vallás- és közoktatásügyi miniszterek tanúsítottak Vajda iránt azzal, hogy a betegeskedő költőnek olyan évi járadékot utalványoztak, a mely mellett legalább a mindennapi élet gondjával nem kellett többé küzdenie.

A halálózást két gyászjelentés tudatta. Az egyik a nővéreké, s így hangzik:

«Alulírottak bánatba borulva jelentik szeretett testvérbátyjuknak Vajda János magyar költőnek, a Kisfaludy-társaság tagjának, 1848—49-es honvédek élete hetvenedik esztendejében 1897 január 17-én hosszas betegség után bekövetkezett halálát. Beszentelése és végső tisztessége a kath. egyház szertartása szerint kedden, e hónap 19-én délután 3 órakor lesz a Stáhlly-utcai halottas ház kápolnájából. Békesség legyen haló porán. Budapest, 1897 január 18. Király Károlyné Vajda Róza, Kántor Mihályné Vajda Gizella.»

A másik gyászjelentés az elhunyt írótsársai nevében ekkép szól:

«Bánatos szívvel jelentjük társunknak, lélekben

testvérünknek Vajda János magyar költőnek a Kisfaludy-társaság tagjának 1897. évi január hónap 17-én, élete hetvenedik évében bekövetkezett halálát. A nemzet géniusza virrasszon a halhatatlan örök álmáin. Budapest, 1897 január 18.

Az elhunyt költő írótsársai.»

A ravatalt e hó 19-ikén sokan látogatták a kápolnában és koszorúkkal halmozták el. Koszorukat küldtek: a nővérek, a Kisfaludy-társaság, a Petőfi-társaság, Jókai Mór, a Budapesti Ujságírók egyesülete. Szűry Dénes («Nem haltál meg» fölirattal), Endrődi Sándor, Bartók Lajos, A magyar ifjúság, Ordódy Vilmos, Zemléni Árpád, Endrey Sándor festő, több napilap szerkesztősége, valamint a «Vasárnapi Ujság» szerkesztősége «feledhetetlen munkatársának,» stb.

A TEMETÉS.

A temetés január 19-ikén délután 3 órakor ment végbe. A kellemetlen idő és elhagy sár daczára is az egész utca megtelt közönséggel, mely valósággal ostromolta a kápolna udvarára nyíló ajtót. A koporsót az irodalom és közélet képviselői állták körül.

Ott volt Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter, Bedő Albert nyug. államtitkár, Márkus József polgármester és Gerlóczy Károly alpolgármester, Gyulai Pál, Szász Károly a Kisfaludy-társaság elnöke és alelnöke, Szalay Imre a muzeum igazgatója, Szűry Dénes miniszteri tanácsos, dr. Müller Kálmán, Beöthy Zolt, Kisbadi Kiss Ferenc, stb., írók, művészek, képviselők; sokan a régi honvédek közül; a «Vasárnapi Ujság» szerkesztősége.

Az egyházi szertartást Veszely rókusai plébános végezte, s ezután a beszédek következtek.

Rákosi Jenő mondta az első beszédet «az irodalmi köztársaság nevében.»

«Gyászos gyülekezet! — így szólott. — Az irodalmi köztársaság nevében kell búcsúszókat mondanom e koporsó előtt. Azok nevében, a kik testben nem

VAJDA JÁNOS MELLÉSZOBRA STROBL ALAJOSTÓL.

egyek, lélekben szét vannak, csak az elérhetetlen vágyakban találkoznak.

Te bús halott, lakója e koporsónak, immár betértél az elérhetetlen vágyak birodalmába. A ki annyi lelakolt kaput egy hosszú életen át döngtetél, ime, a halál megnyitotta előtted a halhatatlanság kapuját egy halk kopogásra, egy kételkedő kérdésre, hatyudalodnak tépelődéseire, s midőn beléptél a végzetes portán, gyöngéd kézzel leoldotta testedről az ádáz Nessus köntöst, a melybe gonviselésed születésed percében bepölyált.

Babérrel borítván őt, költőt temetünk itten. De ha visszatérünk e zordon küszöbről a megfutott pályára, nem az a derült kép tárul elejünk, a mely a költőkről él az emberiségnek? Dalos, szóatos madarai. Derült öröm, édes vágy, szelíd vigasztalás, önfelédelt keserűség, fény és dícsőség az, a mit ránk árasztanak. Babérrel tündöklő homlokodon, kezükben koszorú lanttal, szívökben kiapadhatatlan szeretettel, szemökben isteni lényvel, a sokasághoz járva, a figyelő sokaságtól követte, a sokaságtól ünnepeve, mint a gondviselés dícső ajándéki, sirva is, vérezve is ihlett boldogságban, mennyi glóriában: így van szívünkbe véste a költők képe.

Nem ilyen volt, a kinek koporsójára búcsúszózatot megindult szavai úgy hullanak, mint a föld röge. Szavainak rémes visszhangjaként visszakaczagna rám fekvő koporsójából a halott, ha ilyenek hazudnám őt e komor pillanatban.

Zordon talentumának nem áldásával, hanem sulyos terhével magányos bolygója vala ő egy hosszú életnek. Nem értették meg egymást ő és a világ. Test és lélek harmonizálja az élet. Az ő teste és lelke meghasonlott életet élt. Nem szolgálta, hanem gyötörte egyik a másikat. Az egyik gyűlölte az embereket, a másik szenvedelemmel követelte szolgálataikat. Lelke kereste az elhagyottságot, teste visszakorbácsolta az emberek közé. Így üldözve önmagától, sőtét panaszos szóval az ajkán, tövissel a fején, tövissel a szívében, tövissel a testében, tövissel az elméjében, vézró újjal tépdésve lantját, így járt közöttünk magányosan, kettős életet élve, kettős kint szenvedve, s ha más halandóknál a halál a test és lélek örök búcsúját jelenti, úgy az ő halálában viszont azt kell mondanunk: lázadó testének és háborgó lelkének egyesülése, megbékülése az halál.

Mint költőről nem mondom, hogy csillaghoz hasonlatos, mely éjszakai egénről fényt szórja le reánk. Nem mondom, hogy mint üstökös tűnt föl az égi boltozaton, hogy káprázatos fényvel vonuljon el felettünk, ámulók felett. Nem! Vajda János mint barna felhő jött föl az eginkre, zordonan és féltelenen. Így vonult föl a felhőnek minden kincsel, minden féltelmességével. Bence volt a termékenyítő eső áldása, benne volt a pusztító jégverés, benne volt a féltelmes mennydörgés és benne lakozott a gyilkoló villám. Sorsa is a felhő. A szél hajtja, kergeti; méhének szültötte, a villám megtépi s mint a mindenség kóbor vándora megtérve, megszagatva, áldásától, villámától, mennydörgés hatalmából kifosztva, ime végre a halálban elenyézik. Itt állunk, a kik láttuk villámát fényt, hallottuk szava mennydörgését és megindult lélekkel nézük bevonulását a halhatatlanságba. Megváltó Istenünk, ülted jobbra, a mártírok közé.

Bartók Lajos, a Petőfi-társaság alelnöke ezután a következő beszédet mondta:

«Vajda Jánosnak mondunk Isten hozadékot. Az új ezredév hajnalán Degre Alajossal, a nemzet második halottja ő, ki, mint író, a lezárult ezer év utolsó szabadságsztáját, 48-át megküzödtötte. És lesz a haza földéből vasunk, aranyunk és kalászkunk új ezerevére, fegyverül, díszül és jóléttel a magyarnak, ha hősök, költők s a köztevékenység munkásai mindig ennyien térhetnek vissza oda! Nem is azért temetjük őt, hogy a gyászát növeljük, hogy őt dicsőítsük, kiért a gyász nem örök dícsősége is halandó. A költőnek a nem hízog századok fonják meg borostájnait, megveti ő a hízogást, miként Nagy Sándor mondta: «Mily örömet szeretnék feltámadni néhány évvel halálom után, hogy hallanám: mit beszélnek rólam az emberek. Mert nem csoda, ha most mindenki dícsér és magasztal — az egyik félelemből, a másik reményből.» Méltó aggálya egy király hatalmas lelkének, kit sokszor csak életében kísér a kegyelet arany lánczok. Nem látjuk-e egy dícső Arpad-házi fejedelmünket is itt felede, temetetlen?

Kit most temetünk, nem volt uralkodó, az lesz a költő lelke holta után; és megrezzentjük hangos szavunkkal a koporsót, mint burkolatát egy drága, összetört hangszernek, hogy visszhangot adjon még egyszer, hogy hassunk, lelkesítsünk vele, hogy élni tanuljanak a költészet isteni igéjével a nemzedékek. Mert mi a költő ma és mindörökké? Nem idegen ő, — ő mindenben benne él, mint nemesbű, égből fele, mint hit és szeretet, mint sugallat és kijelentés. Nem kell több: míg leand egy csöpp tintája, ebből szívárványt fakaszt hazája egére. A világot isten alkotó s ha elrantják a politikai fegyveres és lelki hatalom hivatalán kezelő, a költő fogja helyreállítani.

Hetven évvel az üdvözült költő nem volt agg; férfú maradt, csupán férfias lelke volt megtörve, így szomorú a költő végezte, ha túlélte földi eseményei rombadőlét: a nő szerelmét, a barát hűségét, szerencse, hírnév állhatatosságát, de legjobban a szabadság, a haza — a haza elbukását. Petőfi még az istenek kegyencze, együtt omolhatott le a hazával. Bajza, Vahot utána tért össze. És Vorosmarty hiába zengé a «Rendületlenül»-t, ő is csak lelkében megrendülve pengette lantját a nagy nemzeti katasztrófa után, bár költő királyi koronája még folyvást az alkotások fenségében ragyogott fején.

Te akkor a «Virrasztók» sorába álltál, hogy ha a nagy tetszhalott megmozdult, mi ne aludjunk. Ebben legyetek mindig! A seibeiben ájult haza virrasztója, a költő kér. Oh, hallgassatok költőitek virrasztó dalára most és mindig; most ő maga fekszik ravatalon, nem tetszhalottul, hanem dicsőülten, hallgassatok rá, hogy a haza oly eszményi nagyságban éljen örökké, mint a költői szív elképzelé. Ő a kor-szellemmel dacolva, egyenes folytatója volt a nemzeti újjászületés érzési és gondolkodási módjának. A magyar föld talán visszafelé fordult 48 után, de ő, mint a kilőtt nyíl, egyenesen ment ama csapáson, melyet a régi nagyok kijelöltek; hogy találkozhatt volna az új korral?

A kor haladása ma is rohamos, de a szárnyak nem a pegazus vállain vannak, hanem Merkur sarkain. Hogy értse meg e kor őt, ki a végtelenség és halhatatlanság eszméiben lélekezett, s ha kevesen értik meg, nem költészeti férfiaságának hibája, hanem a kor gyöngeségei.

Lyrai költészete alapját nem az élvek könnyelmű bölcsellete képezi, mint a görögöknél. Az eszményért örökké küzdő férfias ember szölt Vajda lantján, ki a magas czélt látva, megborízt az alacsony eszközöktől. Több benne az ő jó szarmazás, ezért meghasonlik a földdel.

Mint Atlasz, kariatid-izmokkal veszi fémvállra a földet, mint Prometheus véresen viaskodik a két-ség marczangoló keselyűivel. És mint Enceladus titáni erővel törve vissza az égbe, honnan a sors Jupiteri uja letaszítja s ő a rádobott Etna alól is emberi méltatlankodása lángját és boszúja ostromló köveit szórja fel az istenek lakára. Mert ég és föld között örölte az ember, még a költőnek is csak lelke repülhet, az anyag nem: lázadó marad szent hite dacára, — ám a költő még panaszait, zugoló-dásait is harmonikusán fogja zengeni, hogy szenvedése, hangjai az emberiségben enyhülést keltsenek s Istenben irgalmasságot.

Dacosan, mint egy óriás, hajthatlan zsarnoki a dőllyel, a prózaisággal, kontársággal szemben, ha költői becsületét félti, — különben gyermeki és alázatos, ki engedelmet kér, hogy jobarátai asztalához leülhessen. Ez az ő külső jellem, mint Petőfi-nak: gyermek és óriás.

A kagyló nem termi egy a fájdalomból gyöngyeit, mint az ő lantja a fájdalom gyermekeit: költeményeit. S ha fehér fényével becses az igazgyöngy: még ritkább drágaságok s fekete gyöngyök, a keserv, a világfájdalom és meghasonlottság remek összhangú alkotásai. Nemesak az izgékony szemből, érzékeny szívből: magából a hideg agyvelőből facsar könyeket velük. S nem huny el anyai inségben. Voltak barátai. Barátai voltak azok az is, kiket ő tartózkodásában nem tartott azoknak. A közművelődés első férfiai meggették nemesen elfogott hivatásukat a fáradt költővel szemben. Halála nem váratlan, — hosszú volt. S benső elvézésnek nevezhetni ezt a költőhalált, mely a rideg valóval megbékélni soha sem tud, mert nem leli üdvét a földön, csak a fájdalomban s mely már a tavaszban kiégett szívvel kérdi: miért születni, minek élni? Isten vedl! Máglyát kellene, mint Shelleynek, hogy rakjunk költőitől, melyről a tüzzel csokolódva égbe lépj! E koporsó, mint fekete bárka indul a végtelenség vizén. Felette fénylik szellemed. És nyitva van a költő szeme, néz és lát a fényes, mégis átfürkészhetlen égbe, örökléthe, honnan a napok, csillagok, üstökösök árának föl, mint egy-egy szikra az Őr lelkéből, — ily fényugár magad is, ki haza térsz Isten homlokára. Isten vedl!

A szertartás befejezte után *Walliss* miniszter oda ment Vajda nővéreireh s kifejezte előttük szóval is mély részvétét. A koszorukat külön kocsihoz helyezték, a koporsót pedig a négyfogatú gyászhintóra. A Kerepesi-úton is nagy tömeg kísérte a költőt utolsó nyugó helyére.

A sárnál *Ábrányi* Emil mondott még búcsú szót:

«Senkinek sem maradtál adása. Most fizetted a természetnek is. Minden tartozásod törlesztve van! Most majd a magyar nemzet lesz a sor, hogy lerója tartozását veled szemben, a ki világraszóló kincseket adtal neki, míg magad teljes szegénységben térsz a hazai földre vissza. Megérdemelt dícsőségdből keveset juttattál nekem a sors: annál bővebben omlottak rád a meg nem érdemelt szenvedések. Halálod után megfordítva lesz! Milliók bánkódnak fognak, hogy félreismertek; te pedig pihegni fogsz a sirban és nem lesz több bánatod.

Nevedet milliók magasztalják föl a csillagokig; te pedig a föld alá húzódl és pihegsz fájdalom nélkül. Hát jól van ez így! Te megnyugszol a sir mélységeiben és mi megnyugszunk abban a gondolatban, hogy neked, a ki annyit szenvedtél s annyira átérted a szenvedést, neked nem fáj semmi több! A kik szerettek s a kiket szerettél te is, ime, itt állanak nyitott sírok körül. Ők tanúságot tesznek arról, hogy csak azokkal dacoltál, a kik meg akartak alázni; csak azokkal éreztetted kiméltelenül titánvoldot büszkeségét, a kik szemtelen göggel közeledtek hozzád, hogy Istenektől esőköt homlokodra tapossanak; de senki a jószágot több jószággal, a gyöngédséget több gyöngédséggel nem viszonzta, mint te! Az arkangyalok is büszké voltak a gonoszokkal szemközt, és ott, a hol kellett, lángpallos suhogott a kezükben. És azért mi, a kik benned a jó embert épen úgy szerettük, mint a nagy költőt esdültük: mi nemcsak hódolattal vesztünk most védbücsüt tőled, hanem könyölyen és áldással is! Porod vegyüljön a föld porával, szellemed egyesüljön a nagy költők szellemével, a kik megdicsőültek a halhatatlanságban! Vajda János, Isten vedl!

Már az alkonyat szürkésege borult a temetőre, mikor a homok rázúdult a koporsóra, s feldomborodott az új sir, ismét egy jelesnek sírja.

A költő rokonai, barátai és tisztelői másnap délelőtt még a belvárosi ferenczek templomában gyűltek össze az engesztelő gyász isteni tiszteletre.

AZ ELHUNYTRÓL

Vajdának valamint költészete, úgy élete is egészen sajátos volt, de mégsem annyira különc-köd, mint némelyek írták róla. Ifjabb korában is szerette ugyan a magánosságot, a háborítatlan me-rengést; de kedvelte a társaságot is, melyben mindig a legszellemebb társalgók közé tartozott, mert előadásában s észrevételeiben mindig volt ötletesség és eredetiség. Később részint sokféle megpróbáltatáson s csalódáson kellett átmennie, részint pedig húzamosan betegeskedett, a mi zárkózottságra hajló természetét még nagyobb elvonultságra indította, s az utóbbi években már leginkább csak bizalmasabb barátjaival és ismerőseivel érintkezett. A kik közelebről nem ismerték, megütözköztek, ha a rendszeren komoly magatartású férfi egy-egy szokatlanabb vagy éledebb kifejezésben tört ki, pedig rendszeren a leg-előzékenyebb udvarias hangot szerette használni úgy beszélgetéseiben, mint leveleiben. Bizonyosága ennek sok ismertélen kívül az is, melyet 1861-ben Falk Miksához intézett. E levélben, melyet Falk volt szives közlés végett lapunknak átadni, Vajda «Csatár» czimvel tervezett néplapjának munkatársául óhajtott megnevezni a jeles politikai író. E levél a következő:

Igen tisztelt Uram! «Csatár» czim alatt hetenkint kétszer megjelenő politikai néplapunk indítok meg legközelebb olesó áron (8 frt), tehát a magyar olvasó közönség legalsóbb rétege számára. Nem kapzsóság, nem eröm tübcseüllés, de azon hit ösz-tönte erre, hogy ösmervén népünk szellemét, el-találhatom a hangot józan eszelőhöz, ép szívhöz, — s nem mérve magamat a magas politikai tudósaihoz, mindazáltal képes vagyok felogni azt (és ez céloom-hoz elég), mily magatartásra kell a nagy tömeget előkészíteni, hogy ez fölfelé imponáljon.

Am a legelső feladat, megnyerni e nagy tömeget olvasó közönségül.

Ön jól tudja, hogy hazánkban vannak nagy tudományu politikusi írók, de ezek közt egyedül ön az, ki legszelebb államtudományossággal egyszerű-mind a népszerű irályi ritka titkát is egyesíti.

A «Csatár» nem versenyez sem a «Magyarország»-gal, sem a «P. Napló»-val. Egészen más közön-sége lesz.

Vajjon nem volna hajlandó hetenkint két czikk írásával vállalatomat előmozdítani? Es ha igen, mily feltételek alatt? Olyan életbölcsekn, mint ön, miába ömlenének hosszasan honfui s egyéb magán ember halálról. Talán egy hónapot megkísérlehetne, egyelőre szokásos díj mellett, — semmi kétség, hogy lenne közönség, s aztán a szokottnál is magasab tiszteletdíjat határozhatna — hiszen már akkor valahára én is — szerencsés ember lennék. Isten áldja meg! Szeretettel maradok — Pest, márczius 17. 1861. Allandó tisztelője *Vajda János*.

Falk elfoglaltsága miatt nem teljesíthette Vajda kérését, hogy az új lapba hetenkint két cikket írjon. Vajda egy második levelelben arra kérte föl, hogy legalább a keleti kérdéssről küldjön cikket. A «Csatár» azonban nem sokára megszűnt.

E lapok szerkesztőjének birtokában szintén van Vajdának pár száz hozzá intézett levele, köztük sok

irodalmi vonatkozású és érdekű. Egyikből közülük itt az elhunyt költő következő jegyzetét:

«Pesten születtem ugyan (1827 május 7.) de szülőim azonnal — pár hetes koromban — Vaálba költöztek, a hol atyám uradalmi főerdész volt és a hol egy magányosan álló, — még most is létező, — de már dűledező, nádfődeles lakban nevelkedtem s ama benyomásokat nyertem, melyek írói működésemre elhatározók voltak. Még budapesti szerkesztő koromban is otthonomnak tekintetem az erdei lakot, a hova évenként gyakran, hetekre — kirándultam. Az itt töltött napokra emlékezem legörömebb vissza. Szülőim 1863-ban elhaltak, azóta nem voltam Vaálban.»

EGY ÉGITEST ROMJAI.

Derült éjjeleken, ha a hold nyugodt világa nem zavarja az égi mecések libegő pislogását, itt is, ott is fellobban egy égi láng a sötét űrben, majd elszakad régi helyétől, fényes vonalat ír le az égboltozaton a csillagok között és eltűnik — nyomtalanul.

A régiek, a kik egy-egy csillaghoz kötötték földi életük fonalát, halált jósoltak ilyenkor.

A nép még most is babonás hittel kíséri a csillagot, mely leszakad az égről, aláhull a feneketlen mélységbe, honnan nem támad föl többé.

A költők előszeretettel hasonlítják hozzá az ember rejtélyes sorsát, a szerencsét, az elmulást!

Az egyes ember is, miként ama csodálatos égi láng a sötét űrben, egyszerre, váratlanul felbukkan, kitűnik fényben és erősségben a többiek felett, a szerencse szárnyaira veszi, tündökölve száll társai között, elhomályosítja a legfényesebbeket, s azután — még utolsót lobban és eltűnik. Műló tüzes vonal jelzi az irányt, melyen elhalad s utána megint csak a régi minden!

Hát vajjon megsemmisül, elpusztul ott valami, a mikor a hullócsillagot látom?!

Hát van ott is elmúlás, enyészet, a hová eddig csak örök reménnyel fordult az ember tekintete?

A csillagok között sincs örök élet? A tudomány felel reá s azt mondja: az enyészet, az elmúlás a természet változhatatlan, általános nagy törvénye! Minden, a mi született: él és meghal. Minden mulandó az égen s az ég alatt.

A tüzes gömb, mely minden 24 órában kél és lenyugszik, mely nekünk most fényt és meleget ad, az idők multával elhalványul, megszűnik fényt és meleget sugározni a világűrbe, kihül és — megdermed.

A földi természet már előbb követi az eltető Napot sorsában. Megszűnik rajta a fű, fa, virág. Kihal az élet és a gondolat. És újra pusztá s üres lesz a föld, mint akkor, mielőtt «lón világosság!»

A hullócsillagok is egy szétromcsolt égitest romjai! Szállanak, melyek egy hatalmas bomba szétrobbanásakor hullanak szétjél.

Valahol a végtelenben, a hova a gondolat sem férközhetik zavartalanul, egy égitest robbant szétjél, talán olyan, mint a mi földünk, talán nagyobb, szebb, hatalmasabb, ki tudja?!

Annak a foszlányait látjuk éjente fellobbanni az űrben! Annak az elpusztult világnak nyugtalan szelleme gyujt még most itt-ott tüzet a békés csillagok között.

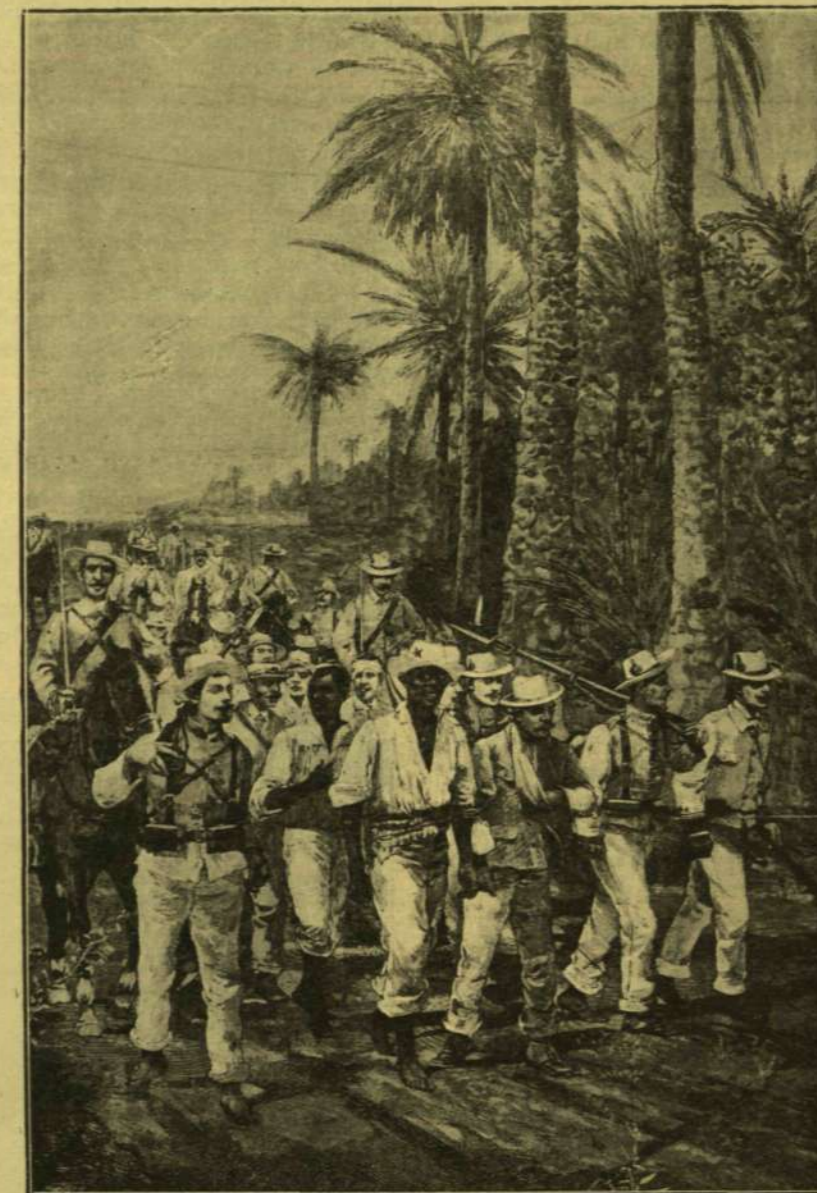
A romok elszórdáltak a térben mindenfelé; kisebb-nagyobb darabok folytatják az utat, melyet a sors kijelölt számukra. Bolyonganak a sötét világűrben elhagyottan. Hatalmas társaik ide is, oda is húzzák, esalogatják; egyik-másik enged is közülük s egyesülnek.

Földünk sokat ragad magához ezen szétromcsolt világ romjaiból. Évente milliókra megy a hullócsillagok száma, melyeket földünk ragadott magához.

Egy részük nem éri el a föld felszínét, már a levegőben elég, elpárolog. A levegő megvédelmez minket a veszedelmes idegenek ellen. Nagy gyorsasággal terjednek reánk, melyek embert öljenek, városokat gyujtsanak föl.

A vas és kő törmeléküket a végtelenből szállanak felénk, a levegő idejekorán feltartóztatja utjukban, lassítja sebes röpülésüket.

A mozgás-mennyiség, melylyel eredetileg fel voltak ruházva, most a levegő ellenállása foly-

SPANYOL KATONÁK ELFOGOTT KUBAI FÖLKELOKET KISÉRNEK.

ELFOGOTT KUBAI FÖLKELOK.

Maceo halála óta is keményen tartják magukat a kubai szabadságharcosok; mindazáltal mintha kevesebb szerencsék volna a spanyol rendez katonasággal való összeütközéseiknél.

Különösen a legutóbbi csatározásokban sokan foglyul estek közülük. Egyik mai képnünk épen olyan esetet ábrázol, midőn a spanyol gyalog és lovas katonák egy csapat elfogott fölkelőt kísérnek a csataterőről a legközelebbi faluba. Egész tarka egyvelege látható itt a különböző törzsis fölkelőknek: fehérek, feketék, mulattok sorakoznak egymás mellé. A spanyol lapok fennen hangoztatják, hogy a mily kegyetlenek a fölkelők a kezeikbe kerülő spanyol katonák iránt: ók épen oly emberiségesen bánnak foglyaikkal. De elég csak az «irgalmatlan» Weyler spanyol vezérre gondolnunk, hogy ez állítás megbízhatóságában kételkedjünk. Sokkal nagyobb itt a gyűlölet az ellenségek között, hogysem egymás iránt kiméltre és igazán «emberséges bánás»-ra hajlandóknak tarthassuk őket.

RÉGI CZIGÁNYZENÉSZEINK A KÜLFÖLDÖN.

Most már nemesak Európaszerte, hanem Éjszak-Amerikában is ismeretesek a magyar cigányzenészek és sok külföldi város mulatóhelyein egész megszokottá s állandó alakká lettek. Mindez pár évtized óta van ugyan így, de azért koránsem kell gondolni, hogy csak mostanában kezdték volna a cigányt a külföldön is felkarolni, mert elég nyomára találunk annak, hogy már régi időkben is működtek cigányzenészek idegen országokban, különösen Németországban, hol azonban akkor még «hajdu» és «horvát» néven voltak ismeretesek.

Több mint kétszáz évvel ezelőttilen cigánybandája volt János György szász választófejedelemlnek is Drezdában. Abban az időben a drezdai udvar híres volt nemesak fényéről, mely vetekedett a császári udvarával, de zajos életmódjáról és hetedhétországra szóló dárídó-

ról is, melyeknél cigányaink könnyen érhetőleg kitétek magukért úgy, hogy az «Itinerarium Germaniae politicum» elég leplezetlenül mutat rá azokra a jelentékeny költségekre, melyek a drezdai udvarnak ezen műpártolásából származtak s fölelírni, hogy a közvélemény már hangosan kezdte követelni ezeknek a «barbár nemzetek»-nek Drezdából eltávolítását, a kik mindig «borra szomjasok» és «mások költésén pazarul élnek». Kiszámítja, hogy mekkora összeg volna megtakarítható, s a tudományok és művészetek ápolására fordítható, ha e zenészek fizetése szűkebbre szabható, vagy éppen minden perepüttökkel «Szibériába (?)» küldetnének.

Ebből látszik, hogy a választófejedelemből keveset kellett hogy jutalmazza házi művészeit, a kiknek minden esetre jobb dolguk lehetett, mint a legtöbb német fejedelmi udvar akkori minisztereinek, kiknek a mai időkhez képest nevétség javadalmazásáról a következő tanulságos egybeállítás közöl egy egykorú forrás. Volt ugyanis készpénzben száz forintjuk, természetben 34 forintjuk és 40 krjuk, azonkívül két öltő ruhájuk járt ki 12 frt becsértékben, 40 font gyertyájuk 8 frt értékben s négy köböl gabonájuk — egy éven. Czimezték pedig őket «Oberath»-oknak, a mi valósággal megfelel a mai miniszteri állásnak. Csak a szász fejedelmek és a braunschweig-lüneburgi herczegek voltak azok, a kik legelőször biztosítottak illendőbb ellátást államminisztereiknek.

Nem esoda tehát, ha a szász rendek is fölszólaltak a választófejedelemből cigányjaival szemben tanusított bőkezűsége miatt, mely a fiskus jövedelmét már is erősen kezdte apasztani, annál is inkább, mert igen sok tisztviselőnek fizetése évek sora óta nem folyósítottatott, s ennek következtében az igazságszolgáltatás is sok helyütt megvásárolhatóvá lett.

Nem tudjuk, mi eredménye volt ennek az emlékeztető fölszólalásnak; fölszedték-e utóljára is cigányaink sátorfájukat? De az kétségtelen, hogy ez a zenekar sokkal felülmulhatta a közönséges falusi bandák színvonalát művészi előadás tekintetében, mert mint forrásunk mondja: «válogatott művészekből összeállítva, a választófejedelemből asztal kellemes díszét és fűszerét képezte». Elragadtatva szól a régi irás a «különböző hangszerek és az énekhang közötti bámulatos összhangzatról», a «kürtök, sípok, hegedűknek az emberi hanggal elvegyülő harmóniájáról», midőn ez «gyors újjakkal futja át a szelíd húrokat», amaz pedig vonóval fejezi ki a dallam zengő szózatát, s minden előítélet nélkül védelmezi meg a hurok mestereinek kenyérekészeti pályája tisztességét.

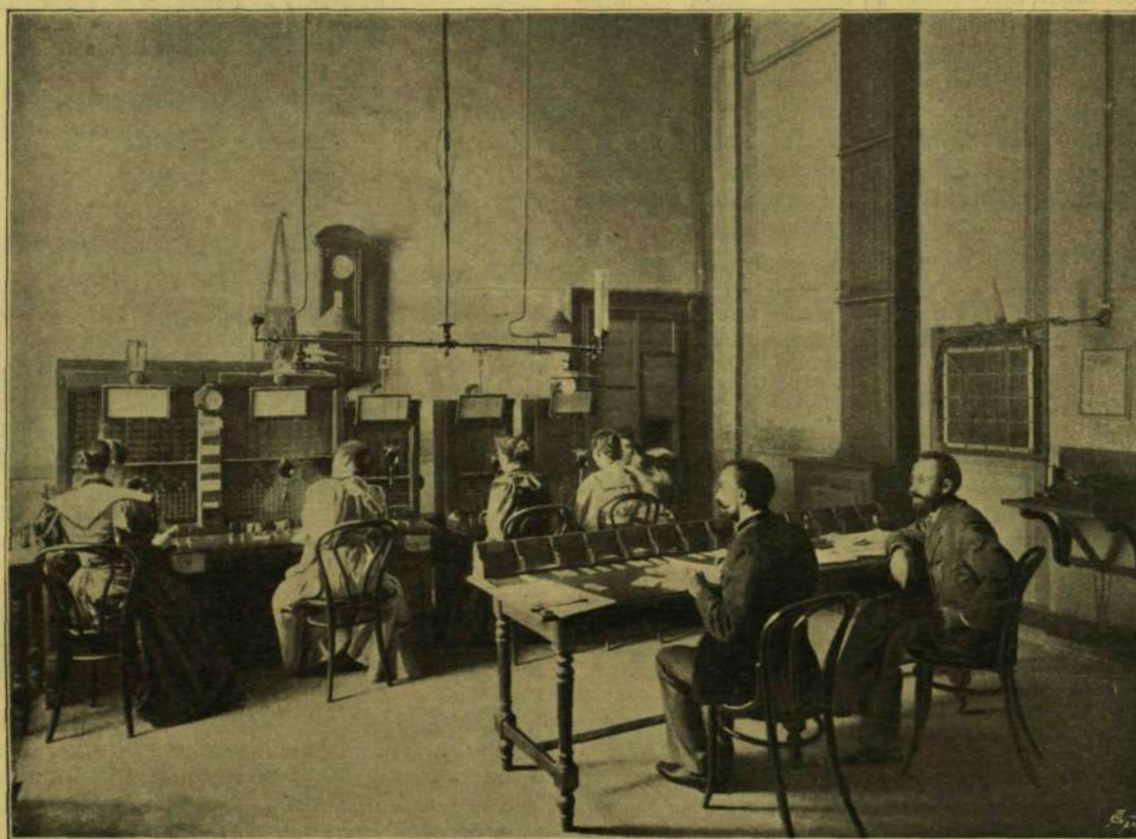
Alighanem cigányok muzsikáltak azon a banketten is, melyet az 1658-diki császárválasztó frankfurti birodalmi gyűlésen a francia meghatalmazott Grammont gróf rendezett az összereseglett birodalmi rendek tiszteletére s melyen utóljára oly széles jó kedv kerekedett, hogy az egész fejedelmi társaság, köztük maga Grammont és a nassaui Möriz herczeg, a mainzi és a pfalzi választók kivételével, az asztal tetején járta el — nem ugyan a csárdást, hanem a gavotte-ot — mint a hogy a pfalzi fejedelemből írja egyik bizalmas levelében. Maga az utóbbi is dicsékszik azzal, hogy néhány trieri urat leitatott magánál, hogy kárpótolják őket azért az akaratlan sértésért, melyet velök szemben elkövetett egy előbbi ülésen.

Az történet ugyanis, hogy egyik tanácskozáson Öxel bajor meghatalmazott fejedelmének nevében egy emlékiratot olvasott fel, mely nemcsak a pfalzi választó jogaira látszott sérelmesnek, de ennek atyjáról is gyöngéltelen szavakban emlékezett meg. A pfalzi választó ismételt az elnöklő mainzi választóhoz fordult, hogy szakítsa félbe a felolvasást, de mivel ez nem hallotta őt, utána kapott, hogy kiragadja Öxel kezéből az iratot, s midőn a széles asztal miatt nem érthette, egy tintatartót ragadott fel s azt vágta hozzá, miközben néhány csöpp a trieri követeket is érte. Ezt mosta le rólok a választófejedelemből lakomájával.

A «borraló» vagy «Trinkgeld» szót is már egy 1669-ben megjelent könyvből feltaláljuk, mely a német tartományok fejedelmének udvari életével foglalkozik. Épp úgy a «toaszt» mintában az időben már a legtöbb udvarnál meggyökerezett szokás sürin talál említést s annak szabványait valóságos codexbe foglalta *Harsdorfer* a következő hat pontban: 1. Mindenki

elé szomja oltására egy serleg tétessék, melyet értetlen hagyhat, vagy nehányszor kiüríthet lelkiismeretfurdalás nélkül. 2. Az első pohárköszöntő arra mondassék, kiknek a vendégek közt inkább le vannak kötelezve s aztán tovább a többiekre, rangjuk és állapotuk szerint. 3. A jelenlevők közt sorba szálljon a pohár. 4. A gazda és háznépe felköszöntésén kell kezdeni. 5. A közgyűről sem szabad megfélemedni s e czélból a felköszöntőket egy nagy pohárral, melyet évről-évre erre használnak, kell fönnállva kezdeni. 6. Nehány poharat szűkség készen tartani, hogy a vendégek azzal vagy a távollevő jó barátokat, pajtasokat köszöntsek fel vagy jó éjszakát, jó reggelt kívánjanak. A ki pedig mindezt nem győzi, bor helyett igyék vizet.

Igy vigadtak a patriarkhális régi időkben, nem törődve a kemény birodalmi törvényekkel, melyek különösen az 1530., 1548. években szigorú korlátok közé igyekeztek szorítani a derék német olygarcbák iszákosságait. Mindössze azt érték el, hogy egyvel több jogezimet adtak a poharazgatásra, a mennyiben ezután divatba jött ráadásul felköszönteni még az iszákosság megakadályozásáról hozott birodalmi törvényeket is, természetesen habzó rajnai borral.

A BUDAPESTI ÁLLAMI TELEFON-KÖZPONT RENDEZŐ HELYSÉGE.

A nyárspolgáriasság által üldözöbe vett «horvát és hajdú» — vulgó: cigányzenészeket azonban mindjobban kezdtek kiszorítani az olasz muzsikuskok a nagyobb külföldi udvaroknál. Az olasz zeneművészet győzelmesen mérkőzött meg Európászerte s elvitázhatatlan uralmát fentartotta egész napjainkig, kétségtelenül szelidítően hatva a társadalmi erkölcsökre is, mert ma a mértéktelen tobzódásnak az a barbár szilajsága, mely a mult évszázadokban fejedelmi személyeknél is mindennapi volt, csak egy-egy szűkebb körben hódít már.

Ha azonban a magyar cigányzenész utóbbi években megint kezd föltámadni európai értelemben s diadalutat jár be Bécsből Londonig, Párisból Szent-Pétervárig, ennek okát ismét nem lehet egybeűt keresni, mint az izlés azon gyökeres változásában, mely az idegenszerűt, az exotikus tette divatosá és kedvelté pár év óta a művészetben.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Kazinczy levelezései. A tudományos akadémia irodalomtörténeti bizottságának kiadásában ismét egy nagy kötet (620 oldal) jelent meg *Kazinczy Ferencz levelezéséből.* Már a 7-ik kötet ez a nagy ember levelezéséből, ki az irodalom érdekében, a nemzeti szellem fölszerkentésére oly valóságos igazgató hévvel írt leveleket mindenfelé, s a közélet és

művelődés embereivel folytonosan fentartotta az összeköttetést. A nagy levelezést az irodalmi központ hiánya, hírlapok nem létele magyarázza, s ép ezért nagyfontosságúnak. Az akkori egész közélet a jó hazafiak törekvései visszatükröződnek Kazinczy levélváltásából, az irodalom történetét ezek nélkül meg sem lehetne írni. Kazinczy valóságos vezére a hazai szellemi életnek, arra rekviráló hatást gyakorol, és sietnek is őt az ország minden részéből fölkeresni levelekkel.

A 7-ik kötet az 1809 okt. 1-től 1810. jan. 30-ig terjedő levelezéseket közli, csak kilencz havi időből 235 levelet. A levelezők s a kikhez Kazinczy intézi leveleit, az előbbi kötetekből már ismeretesek; de újak ifj. Wesselenyi Miklós, Balog Sándor győri apát, Horváth István történetíró, kit Kazinczy nagyra becsül. Dr. *Váczy* János rendezti sajtó alá a nagyérdéki gyűjteményt, s adja meg a levelekhez a felvilágításokat, jegyzetekkel s a levelezés érdemét és körét magába foglaló bevezetéssel minden kötetben. Az új kötet az 1556-ik levéllel kezdődik s az 1791-ikkel végződik. Ara 3 frt.

Zempléni Árpád a fiatalabb költői nemzedéknek egyik legtehetségesebb tagja «*Új versek*» cím alatt előfizetést hirdet újabb költeményeinek gyűjteményére. Könyve szép vastag papíron, nyolcz ív terje-

delemben, húsvepra fog megjelenni, előfizetési ára fűzve 50 kr., díszkötésben 1 frt 50 kr. Az előfizetési pénzek a költő lakására (Budapest, IX. ker. Czuczor-utca 8. sz.) küldendők. Az előfizetési felhíváshoz több kisebb költemény is van csatolva, ezek közül mutatványul mi is közlünk egyet:

A tavaszi mezőségen . . .

A tavaszi mezőségen
Sürg a munka, zeng a dal,
Süt a nap a tiszta égről,
Minden ifju, mint tavál.

Nem hiányzik senki semmi,
Nyomatlan jár a halál,
Mint a hullám, zeng az élet,
Visszaömlik, helyre áll.

E viruló pusztuláson
Buslakodni is van ok:
Sem a szépség, sem a nagyság
Nem pótolhatatlanok.

Kis virág, siess virulni,
Nincs neked csak egy nyarad,
Ha te elhullsz, majd virít más,
Szürke a föld nem marad.

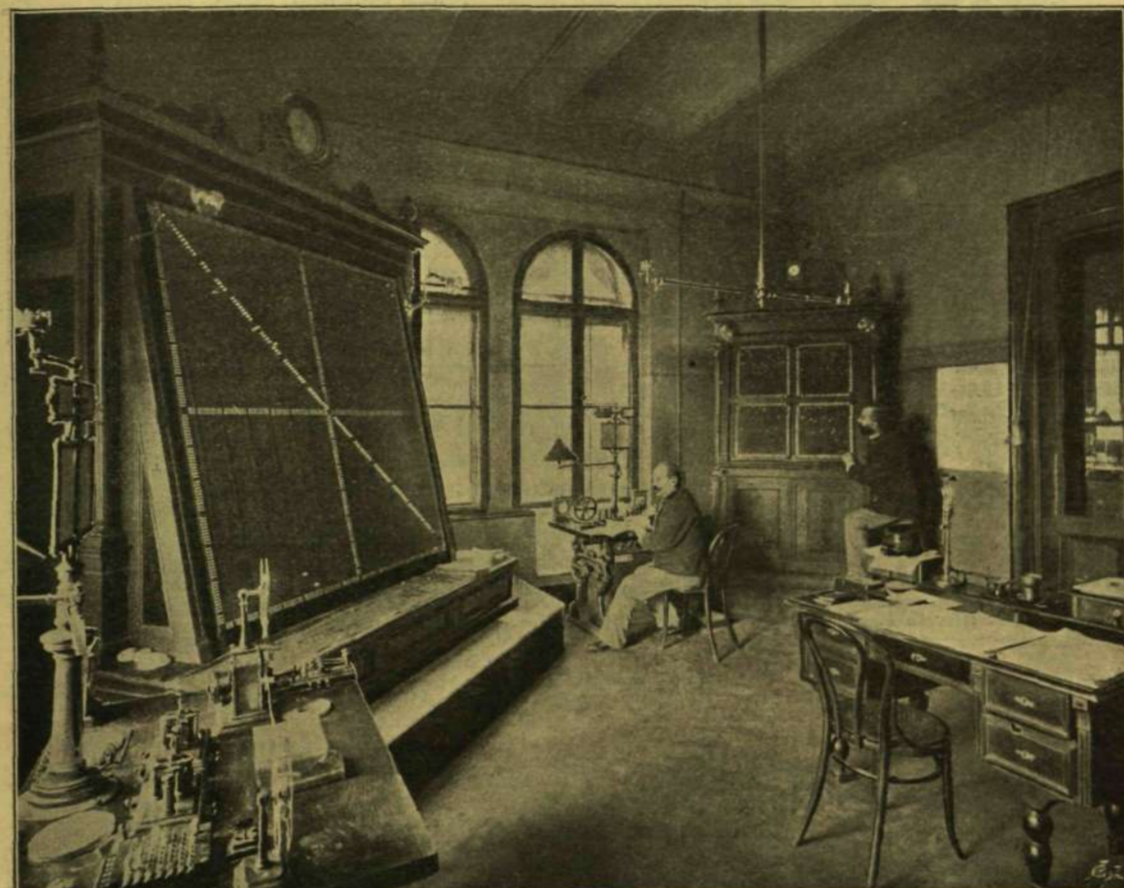
Kis madár, siess dalolni
A kizsendült lomb alatt,
Ha te nem dalolsz, dalol más,
Néma a föld nem marad.

Singer és Wolfner kiadványai. A Singer és Wolfner czég kiadásában több szépirodalmi munka hagyta el a sajtót: *Honthy háza*, színmű 3 felvo-

násban, írta *Herczeg* Ferencz. A nemzeti színház ismert hatásos darabja; ára 1 frt 20 kr. — *Mosoly*, husz vidám történet *Milko* Izidortól, ki a lapokban megjelent eleven tárczáiból gyűjtötte össze a kötetet. Ara 1 frt 60 kr. — *Regruták és más katonák*, rajzok a katonaelételek, a kaszárnyából, írta *Sajó* Aladár; ára 1 frt 40 kr. — *Asszonyok*, tizenhárom elbeszélés, írta *Alapi* Gyula; ára 1 frt 20 kr. — *Katonáson*, vígjáték egy felvonásban, írta *André* Jenő. Megjelent a «Műkedvelők színháza» czimű füzetek közt s ára 30 kr.

A magyar tud. akadémia kiadásában megjelent történelmi kuttói gyűjtemények közül kettőnek újabb kötetei hagyták el a sajtót:

A magyar történelmi emlékek sorozatában a 35-ik kötet «*Magyar történelmi évkönyvek és naplók a XVI—XVIII. századból*» (harmadik kötet), mely czegei Vass György és Vass László (apa és fia) naplót tartalmazza az 1659—1739-iki évekről s Erdély történelmét egészíti ki. Közli Nagy Gyula, ki jegyzetekkel és betűsoros tárgymutatóval is ellátta a 632 lapra terjedő kötetet. Ara 2 frt. A másik mű: *Erdélyi országgyűlési emlékek, történelmi előfizetést hirdet újabb költeményeinek gyűjteményére*; szerkeszti *Szilágyi* Sándor. Ez már a

A FŐ VÁLTÓ- ÉS VIZSGÁLÓ-SZOBA A BUDAPESTI KÖZPONTI TÁVIRÓHIVATALBAN.

19-ik kötet, s az 1686—1688-iki évkör országgyűlési s egyéb politikai iratait közli. Szilágyi Sándor egész tanulmányt vezet be az okiratok. Ara 3 frt.

Megjelentek továbbá az akadémia kiadásában: A magyar tud. akadémiai Almanach, polgári és csilágszati bő naptárral, az akadémiaira vonatkozó tudnivalókkal, az ügyrenddel, a tagok névsorával. Az akadémia összes tagjainak száma most 292; ebből tisztelbeli 21, rendes 55, levelező 138, külső tag 78. Az almanach ára 1 frt. *Nyelvtudományi Közlemények*, szerkeszti Szinyei József. Ara 75 kr. *Mathematikai és természettudományi Értesítő*, szerkeszti König Gyula osztálytitkár, 4—5-ik fűzet, az akadémia III-ik osztályán tartott felolvasásokkal. Egy évfolyam előfizetési ára 5 frt. — Az akadémiaiban felolvasott értekezésekből külön füzetekben is megjelentek: *Emlékbeszéd Roscher Vilmos kaisár tagról*, dr. Kautz Gyulától, ára 75 kr. *A jobbágyadózás 1577—97-ben*, Acsády Ignácztól, ára 1 frt 20 kr. *Lengyelországi adalékok* hazánk s főleg Erdély XVI—XVIII. századi történetéhez, lengyel levéltári kutatások alapján írta *Veress* Endre; ára 45 kr. *Történelmi egyezések és tévedések*, írta *Mátyás* Flórián, ára 30 kr.

A magyar kir. Curia felülvizsgáló tanácsa által a somnás eljárásról szóló törvény (1893: XVIII. tcz.) alapján hozott határozatoknak gyűjteménye, összeállította dr. *Fabiny* Ferencz kir. curiai bíró. A bírói gyakorlatra s az ügyvédekre oly hasznos könyvet a Franklin-társulat adta ki. A somnás eljárásról szóló törvény két év óta van életben, s azzal oly perjogi elvek, melyek a szobéliség életbe léptetéséhez készült elő az utat, s ezek bővebb megismeréséhez a Curia felül vizsgáló tanácsának határozataihoz igen fontosak. Dr. *Fabiny* curiai

bíró ezek gyűjteményéből most az első kötetet (1895-től 1896 szept. elsejéig) adja közre. A 334 lapra terjedő kötet betűrendes tárgymutatóval is el van látva s ára 2 frt 80 kr.

Aquila, a magyar ornithologiai központ folyóirata. Szerkeszti *Herman* Ottó. A természet, különösen pedig a madártan kedvelőire nézve felette érdekes folyóirat legutóbbi füzete — mint általában mindig — úgy most is igen változatos tartalommal jelent meg. Kivált a rózsaszínű pásztoradarról, ezen sajátosság vándorról beszél — *Petényi* után — kimerítőleg, nem különben a boldamus vagy cigányfűrjéről, mindkét madár életnagyságú, kitűnően sikerült színes képét is bemutatva. Ezenkívül sok érdekes dolgot beszél még el a madarak életéből, természetrajzából s pedig úgy megírva, hogy azt nemcsak a szakember, hanem bárki is élvezettel olvashatja. A természetkedvelőknek nagyon ajánlható folyóirat, magyar és németnyelvű, a «Magyar ornithologiai központ» kiadványában (Nemzeti Múzeum) jelenik meg s előfizetési ára egy évre 6 korona.

Archeologiai értesítő. Ezen kiváló régészeti folyóiratnak, ezuttal XVI. kötet. 5. jelent meg, érdekes tartalommal, a mennyiben a Bezdáden felfedezett honfoglaláskori ősmagyar temető leleteit közli

kes része a vígjátékban, s *Besseney* György, a költő gárdista alakja is beleolvad az udvari cselészvénybe, melynek szálat a királynő előszobájában kuszálódnak össze és bonyolulnak ki. A vígjáték főalakja különben a királynő udvarmesternője, a már nem fiatal, de kaczer *Grace* báróné, ki szereti *Besseney*t. A gárdistákat s azokkal együtt *Besseney* annál jobban gyűlöli gróf *Grein* udvari tanácsos, mert tudja, hogy unokanővére valamelyik gárdistába szerelmes; már pedig a szép és gazdag leányt, *Toroczky* Terézt, az öreg ur magának szánta. *Pater* Bonifácziust, a királynő gyónatjátját is megnyeri a gárdisták ellen azzal, hogy *Teréz* apáca lesz s vagyona a kolostornak jut. *Grein* rágalmatok kolol a magyar gárdisták ellen, rájuk fogja, hogy összeesküvők, s ennek meg is van a látszata, mert a gárdisták eljárnak éjjelenként a karmeliták pincéjébe jó borra, s habár udvari rendelet tiltja, hogy éjjel után is kimaradjanak, az őrség egyszer hajnalban lepi meg őket s mindnyájukat bekiséri. *Grace* báróné azonban oltalmazza a testőröket, tudniillik nem enged oly emberek a királynő elé jutni, a kik az összeesküvésről megerősíthetők. *Grein* grófnak is meg kell vele küdeni a királynő előszobájának küszöbén. Csak hogy a bárónót a szíve vezeti, s a mint értesül, hogy a testőrökkel együtt egy lefátyolozott uri hölgyet is elfogtak, rögtön feltékenység ragadja meg, s ezen kívül is még elég sokszor ingerlődik föl a szerelmes hölgy, hogy egyszer a testőrök érdekét pártolja, másszor *Grein* által akarja magát *Besseney* miatt megbosszulni. A cselékvény nygánis a körül forog, hogy a királynő mily magyarázatot nyer a gárdisták elfogatásáról s ennek következtében hogyan ítél felettök. A gárdisták közt a legjobb alak a jökevdű *Czirjék* Mihály, ki a bárónővel elhitéti, hogy *Besseney* csakugyan szereti. Az a féltalos hölgy, a kit szintén elfogtak, nem más, mint a cselészvő gróf unokatestvére, a kit b. *Naláczy* egy klastromból szöktetett meg. Ez is bonyolítja a zavart. Szeretreméltó alak *Walters* grófkisasszony, egy udvarhölgy, ki *Czirjék*be szerelmes, s egy szép jelenettel érdekeltetik a darabot. Végre is a bárónénak sikerül visszautasítani a királynőtól a besugásokat, az elfogott gárdistákat szabadon bocsátatja, de nem sikerül meghódítania *Besseney*t, a ki szintén *Toroczky* Terézt szereti, de ez *Naláczy*nak nyújtja kezét, míg *Besseney* a muzsnák fogad örök hűségét. A levegőváltozást, melyet a darab nyújt, a közönség jó néven vette, a szerzőt többször kitapsolta. De a szereplők is mindnyájan nagyon közreműködtek. *Hebej* *Laura* előkelőséggel játsza a kaczer udvarmesternőt, s nagyúri hölgyet a komikumnak sem őrözza föl. *Ujházi* (*Grein*) a másik nagyobb szerepben mulatságos ellentéte. A gárdisták közül a jökevdű *Czirjék* Mihály szerepével *Dezso* válik ki legjobban; *Somló* (*Besseney*), *Horváth* Zoltánnak nincs rá annyi alkalm. *Csillag* *Teréz* (*Walters* kisasszony), *Alszei* *Irma* (*Teréz*), a darab lírai részének szeretreméltó kiegészítői.

Népszínház. A gyorsan kimúlt «*Celestin* operette» után már jan. 16-ikán a szeretreméltó operettmester, az öreg *Lecocq* úde és dallamos «*Ninette*» operettje került bemutatásra, s aratot sikert. Alkalmat tartósan megmarad a színpadon. A kecses zene azonban ügyesebb szöveget érdemelt volna, mint a minőt *Clairville* írt, a parókás rokokó világ híres szép asszonyáról, *Ninon* de l'Enclos-ról, ki annyit nyugtalanítja még most is az írótak. *Lecocq* a zenében is stilszerűt, az elmúlt idők tánczának dallamaiból sok kedveset és jellemzőt nyújt, míg a szövegíró elég lapos cselékvénytel szolgál.

Ninette, vagyis a híres szépségű *Ninon* ebben a darabban egy *Cyran*ó nevű költőbe szerelmes, a ki dühös párbajozó. Épen *Ninon* háza előtt sebesíti meg *Contran* vidéki nemes, a kinek sebeit aztán *Ninon* bekötözi. Ez féltékenyű teszi *Cyran*ót is, meg a *Contran* jegyesét *Dianet* is, s azt híven, hogy megcsalják őket, boszúból ők is egymásnak igézkének. A második fólvonásban a félreértés fokozódik, a két szerelmes egymás boszantására a megcsérült lovagok udvarlását fogadja el, sőt *Diane* végleg *Cyran*onak igéri a kezét azzal a feltétellel, ha a póta harmincz napig nem párbajozik. A lovag természetesen nem állja meg a próbát, s így mind a két pár boldog lesz. A szép és dallamos zene iránt érzékelt bírók folytonosan találnak valami érvet, s alig győzik ismételtetni a dalokat. *Hegyi* *Aranka* finom eleganciával is hozzájárul *Ninette* ábrázolásához s játéka, úgy mint éneke megfelel a szerepnek. *Komáromi* *Mariska* énekével arat sikert. *Vidor*, *Solymsi*, *Mihályi*, *Horváth* *Vince*, egy kisebb szerepben pedig *Gazsi* *Mariska* emelik még az előadást.

Az ó-budai állandó színház. A főváros ötödik állandó színháza, a *Kisfaludy-színház* Ó-Budán, s jan. 30-ikán nyílik meg. Egy gyári épületet alakítottak a Dunaparton és *Serly* *Lajos* igazgatása alatt a magyar színészetnek ebben lesz otthona a főváros legátvólabb részében. Reméljük, hogy biztos otthona.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A magyar tud. akadémia jan. 18-iki ülésén Than Károly elnököt, és szaktudományi előadások kerültek napirendre.

Than Károly előbb saját munkáját, 'A kísérleti kémia elemei' mutatta be, melyet az akadémia buzdítására írt, majd felolvasta Bugarszky István értekezését, 'Adatok a szabad energia változásához kémiai reakcióknál'.

A nemzeti múzeum gyarapodása. Bíró Lajos, ki a messze világban a nemzeti múzeum számára gyűjt néprajzi tárgyakat és állatokat, ismét újabb szállítmányt küldött a múzeumnak.

MI UJSÁG?

A budai királyi lak építése. A budai királyi várpalota építésén eddig csak a krisztinavárosi rész dolgoztak. Az idén azonban hozzáfognak a pesti oldalra néző rész kiépítéséhez is.

A királyi pár a Rivierán. Erzsébet királyné a franciaországi Biaritzból e hó 18-ikán délben a francia Rivierára, Cap-St.-Martinbe érkezett.

A honfoglalás szoborműve. Zala György nagy emlékszóbra, melyet az állam emeltet az Andrásy-út torkolatánál a Városligetben, részleteiben most készül.

Református püspökeink Nesztora. A magyar református egyház legidősebb főpásztora, a tisztán-innemi egyházkerület püspöke, Kun Bertalan jan. 21-ikén töltötte be életének 80-ik évét.

Kitüntetés. A király a közoktatásügyi miniszterium elnöki ügyosztálya érdemes vezetőjének, Molnár Viktor osztálytanácsosnak kitüntető szolgálati elismerésül a harmadosztályú vaskorona-rendet adományozta.

HALÁLOZÁSOK.

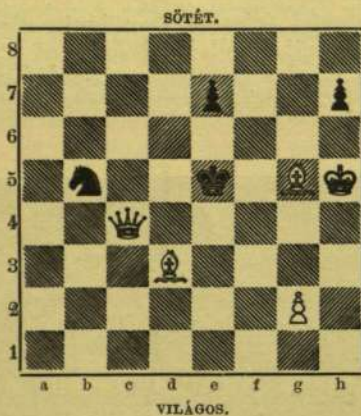
Elhunytak a közelmúlt napokban: HAGARA MIKLÓS, kir. tanácsos, dr. Hagara Viktor volt országgyűlési képviselő édes atyja, sok évi szenvedés után, 79 éves korában, Nagy-Szőlősen.

38 éves korában, Deesen. — STUBER ANTAL, varsecei intézeti tornatanár s községi népiszkolai rendes tanító, életének 27-ik évében. — Bajsai VONICH IMRE, életének 39-ik évében, Bécsben, s holttestét a bajai temetőben levő családi sírboltban helyezik el.

LAMPÉL ROBERTINÉ, szül. Gall Johanna, volt fővárosi könyvkereskedő özvegye, hatvanöt éves korában, Budapestben, s négy gyermeke és nagyszámú rokonság gyászolja. — MRÓ RÓZA, Mikó Gyula nyugalomban levő leánya, 19 éves korában, Marosvásárhelyen. — MÜLLER IRMA, Müller hajóskapitány leánya, 21 éves, Budapestben. — ÖZV. LUKÁCS JÓZSEFNÉ, szül. Török Róza, 69 éves, Érzsébetvárosban.

SAKKJÁTÉK.

1990. számú feladvány. Shinkmann W. A.-tól.

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

Az 1978. sz. feladvány megfejtése Kondelik K.-tól.

- 1. Bf4-g4 ... Bb5-h7 (a) 1. ... Bb5-h3 (b)
2. Vb3-f3 ... Bh7-f7 2. ... Hb2-a4 ... Kd5-e4
3. Hb2-a4 ... t. sz. 3. He6-e5 ... t. sz.
4. H v. V mat. 4. B mat.

Helyesen fejtették meg: Budapest: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Sárospatak: Gérecz Károly. — Csomonyán: Németh Péter. — A pesti sakk-kör.

KÉPTALÁNY.

A 'Vasárnapi Ujság' 1-ső számában közölt képtalány megfejtése: Magyar virtus.

Szerkesztői mondanivalók.

Dar-es-Salam. E. G. K. Afrika középből küldött érdekes cikke és fényképei, 23 napi út után kezünk közé érkeztek, s rövid időn közölni is fogjuk.

Szerencse. Úgy látszik, a vesprisház is ez kell. Szerzőt versében néha kísérte, néha elhagyta; mert igen szép sorok mellett nagyon gyöngy, prózai sorokat is bőven találunk.

Haragszom rád. A saját kezébe. Epilog. Angeliqve (Heine). Az eredetiben csak a csinos kálunkára való törekvést dicsérhetjük, tartalmilag nem sokat érnek.

A Heine-fordítás nem rossz, de úgy emlékszünk, hogy már jobb fordításban is olvastuk ezt a kis dalt.

A magyar föld. Sok értékes költői tulajdonság csillog ki belőle: jó verselés, hajlékony, festői nyelv, népies humor.

Pusztán. A közlők közé soroztuk. Nem közölhetők: Hát nem pihiensz? Távolság Margit. Búcsú. Kérés. Angyal kaloda. Az apagyilkos. Egy lányka halálára. Szászor elmondott közélet, melyet ily nehézkes, döcögős, költőtlen formában fölöléses volt ismétlni.

Heti naptár, január hó.

Table with 3 columns: Nap, Kath. prot. naptár, Görög keleti naptár. Rows for days of the week from Vasárnap to Szombat.

Felölös szerkesztő: Nagy Miklós. (L. Egyetem-tér 6. szám.)

Báli selyemszöveteket 35 krtól 14 ft 65 krig méterenkint — valamint fekete, fehér, színes, Henneberg-selyem 35 krtól 14 ft 65 krig méterenkint — sima, csikós, kockázott, mintázottak, damaszt stb. (mintegy 240 különböző minőség és 2000 szín és mintázatban) a megrendelt áru postabér és vámmentesen a házhoz szállítva és mintákat postafordultával küld: Henneberg G. (cs. kir. udvari szállító) selyemgyára Zürichben.

„EGYETÉRTÉS”

POLITIKAI NAPILAP.

Csávolszky Lajos, 1897. Kossuth Ferenc, felelős szerkesztő, XXXI. évfolyam, főszerkesztő.

Az Egyetértés nem dolgozik a hatásvadászat ősök közeivel, hogy magának egyszerű, tömegesen csakhamar újra elmaradó, új előfizetőket szerezzen, hanem mindenkor kellő színvonalon álló közleményei, gyors, pontos és minden tekintetben megbízható tudósításai által irkodik régi, jó hírnevét mint hazánk legelső rangú napilapja állandóan fenntartani, hogy ez uton ne csak régi előfizetőit kapcsolja állandóan magához, hanem közönségét új hódítások által évről-évre maradtatódnak meg is szaporítsa.

Hogy ezt a célt elérjük, arra nézve legnagyobb támaszunk a lap nagy terjedelme. Az Egyetértés egyetlen egy oldalán majdnem annyi betűt képes közölni, mint a kisebb lapok három egész oldalán s így az Egyetértés egy rendszeres 8 oldalos lapja annyi közleményt tartalmaz, mintha a kisebb lapok 24 oldalon jelennek meg, a mi azonban csak ünneppapokon történik. Ilyenkor az Egyetértés 12-20, illetőleg a kisebb alakban számitva 36-60 oldalnyi terjedelmű. Csakis a lap ily nagy méretet tesz lehetővé, hogy az Egyetértés mindenkor oly bő és részletes tudósításokat közölhet, a melyeket egy más lap sem nyújthat kellő szélességének. Így általánosan ismertetés, hogy az Egyetértés országgyűlési tudósításai e nemben a legteljesebbek, nemcsak a tudósítások kimerítő volta folytán, hanem annál a tárgyilagosságnál és részrehajlatlanságánál fogva is, mely e tudósítások minden pártszíneztől olvasó előtt is élvezetesebb teszi. Egy másik nagy erőssége a lapnak rendkívül bő tároza- és regényrovata. Az Egyetértés állandóan két kitűnő regényt közöl egyszerre, részint eredeti, részint a modern világrodalom remekeiből válogatva olágrangú műfordítók fordításában. Az egy év alatt közölt regények 400-500 nyomtatott ívre, vagyis 40-50 radics regény-kötetbe rúgnak. Ily 40-50 kötet regény bolti ára legalább ugyanannyi forint. Ha most még tekintete vesszük az Egyetértésnek mindenki közéletünk kitűnősegéi és elsőrangú publicisztikái által írott vezércikkeit és egyéb politikai közleményeit, bő hírovvait, eredeti táviratit az ország és a világ minden részében levő saját levelezőitől, továbbá a vasárnapi ponton megjelenő s egy-egy szaklapot pótló 'Évoldalom', 'Tanügy' és 'Mezőgazdaság' című országos hírű rovatokat s végül az Egyetértés legjobban informált közgazdasági, ipar- és mezőgazdasági rovatit és megbízható közéleti tudósításait, bátran mondhatjuk, hogy az Egyetértés a hazai sajtónak egyetlen organuma, mely az intelligens közönség minden osztályának igényeit a legteljesebb mértékben kielégíteni képes. Mindezen előnyök dacára az Egyetértés előfizetési ára a legmérsékeltőbb: 6928.

Egész évre ... 20 ft —
Fél évre ... 10 ft —
Negyed évre ... 5 ft —
Egy óra ... 1 ft 80

Előfizetések legelőször postautalványon az Egyetértés kiadóhivatalához Budapest, papnövelde-utca 8. intézendők.

Legjobb és leghirvevesebb pipere hölgypor: a La VELOUTINE 6959 Különleges Rizspor BISMUTTAL VEGETITVE CH. FAY, ILLATSZERÉSZ, PARIS — 9, rue de la Paix, 9 — PARIS

SIKKES EGYENRUHÁKAT

tábornokoknak, tiszteteknek, önkénteseknek, vasuti és postahivatalnokoknak, erdészeknek, csendőrségnek, rendőrségnek, tűzoltóknak, pénzügyőröknek és anyakönyvvezetőknek készítenek

BLUM ÉS TÁRSA

BUDAPEST, IV., Sütő-utca 2. (Szervita-tér sarkán.)

Arjegyzékek készséggel küldetnek.

Ő császári és királyi Fensége József főherceg udvari szállító.

Pontos címre figyelni tessék.

Dr. LENGIEL FRIGYES-féle nyirfabalzsam. A nyirfából készült balzsam, amely a légzőszerveket erősíti és a köhögést csökkenti. Ár: 1 ft 50 kr.

Maypole Soap angol festőszappan. A legjobbnak ismert szappan, amely a bőrt tisztítja és hidratálja. Ár: 40 kr.

Az Excelsior-kávé. A nagy millenniumi éremmel lett kitüntetve. Wertheimer és Frank első magyar gőz-kávépörkölője. Budapest, V., nagy korona-utca 11.

Az „ÉVSZAK” Divat- és kézimunka folyóirat szépirodalmi melléklettel. Páris, London, Bécs, Berlin ujdonságai. Budapest, VII., Kerepesi-ut 22.

Szépséghibákat. Dr. Jutassy József, az összes gyógytudományok tudosa, a bőrgyógyászat és kozmetika szakorvosa. Budapest, VII. Erzsébet-körút 22.

JÓSIKA MIKLÓS REGÉNYEI. VÁRT LEÁNY VÁRAT NYER. Második kiadás. Budapest, VII., Kerepesi-ut 22.

Leichner-féle zsirpuder. A legbiztosabban úgy érhető el, ha az a Leichner-féle Hermelinpuder és Asziasipuder alkalmazásával állították. Budapest, VII. Erzsébet-körút 22.

Nevetséges az idej farsangban minden balra új ruhát készíttetni, mikor azokat, úgy férfi-, mint női ruhákat szépen tisztít és fest, a világhírlírási éremmel kitüntetett cég BERKERT ISTVÁN utóda, vegyi tisztító és kelmefestő gyára, BUDAPEST. Róza-tér 3. és Kinizsi-utca 14. sz. Alapított 1864.

CHOCOLAT MENIER

A világ legnagyobb gyára. 50,000 kilo. Naponkénti eladás

Kapható minden fűszer- és csemege-kereskedésben és cukrászdában. 6896

Molnár és Trill új szerkezetű körképe, a Pokol.

Az emberi fantázia legnagyobb alkotása Dante Pókla a városligeti fasor végén körkép alakjában látható. Ez a körkép merőben új beosztású látványosság.

Fő részei:

1. A feltek átkelése az Acheronon.
2. A lebegő lelkek.
3. A tékozlók és fősvények hegye.
4. Dís vár. Az izzó torony.
5. Az égő sírok.
6. Az ember-fák erdeje.
6. A vérfolyó.
7. A tűzész.
8. Az égő lábak mezeje.
9. Az ostorozottak.
10. Az aranycsuhás barátok körmenete.
11. A mérszálás.
12. A kígyók földje.
13. A jégvilág.

Megszámlálhatatlan sokaság. Alomvilági tájak. Soha eddig nem látott színházok. A világnak egyetlen, áttetsző színekkel és szabad alakokkal szerkesztett körképe.

Látható reggel 9 óráig egész nap a király-utcai fasor végén, szemben a kiállítás második főkapujával.

Belépő díj 50 kr.

A városligetbe menő villamos kocsik, omnibuszok és lóvonat kocsik megállóhelye.

A Pokol Gárdonyi G. fordításában a körképből vett képekkel illusztrálva minden könyvkereskedésben kapható. Az ára 50 kr.

A nap változó világossága szerint változó színházok! A iümeményes festészetnek legnagyobb s egész világon egyedül álló alkotása. 6811

Köhögés, rekedtség és elnyálkásodás ellen
legjobb hatású szer a **RÉTHY-féle pemeteft-czukorka**, mely ezen bajokat gyorsan megszünteti. Kapható minden gyógyszerárban. Egy doboz ára 30 kr., 5 dobozzal 1 frt 50 kr-ért bérmentve küld

Réthy Béla gyógyszerész
Békes-Csabán. 6981
Főraktár **TÖRÖK JÓZSEF** gyógyszerár Budapest.

BERGER LEÓ
kávéháza
Erzsébet-körut 58. sz.,
a Royal nagyszálló és a körüti firdővel szemben.
Elismert legjobb kávé Budapesten.

Legújabb villamos ventiláció; a helyiség teljesen füstmentes. Francia és angol illusztrált lapok és napilapok, orvosi és jogi szaklapok, valamennyi sportlap. 7071

Praecisio tekeasztalok.

A kincs mit ér — mit ér az élet egészségnél?

Vérzegénység, erőtlenség és idegességnél egyedül **SERRAVALLÓ**

kifőtt irú chinavásbora segít teljes biztossággal. Többek között ajánlják: Drasche, Kraft-Ebing, Kétil, Laufentner, Neuser, Schwimmer tanár urak.

Fő- és szétküldési raktár: Egger féle gyógyszerár a «Nádorhoz». Budapest, Váci-körut 17. 6969

Kis üveg (1/2 liter) 1.20, nagy üveg (1 liter) 2.20.

Fáris 1889. Kitüntette Brüsszel 1891.
Genf 1889. Bécs 1891.
1893. Chicago. Magdeburg. London 1893.

Egyetemes gyomorpor

Barilla P. F. W.-től Berlin SW., Friedrichstrasse 230, a franciászórági orvosi társulatok tagja. Orvosiilag legjobban ajánlják. Rendkívül sikeres, még idült gyomorbajoknál is. Szállít próbára ingyen, csupán a viteldij megtérítése mellett, berlini főraktárból.

Ausztria-Magyarország számára egy doboz frt 1.60

Raktár:
Budapest: **Török József** gyógysz. király-utca 12. szám. 6692

Szabadalmazott Jégsarkantyúk!

Ezen rendkívül ezél-zerű jégsarkantyúk minden más gyártmány fölött előnyt érdemelnek. Jóval kisebbek és könnyebbek, nem sérülnek a sarkat, és nem is a téli álló elávoitani. Használaton kívül teljes n láthatatlanok, 60 kr.-nak előzetes beküldése ellenében portómentesen, vagy postátánvét melle szétküldi: C. A. Stanek jun. Reichenberg. 7010

FORGÁCSOK

Irta
AHO JÁNOS.
Finn eredetiből fordította
POPINI ALBERT.
Ára füzve 1 frt 20 kr.

MATTONI-FÉLE
GISSHÜBLER
legújabb gyógyászat
SAVANYÚ-KÚT

Nincs többé fejfájás!

D. GÖTZ MIGRAINE-PORA
huszonöt év óta egyedül, ideges, rheumaszerű, söt gyomorból származó fejfájás ellen a legjobb sikerrel használtatott, mit több ezre meü koszonetnyilvánítás bizonyít. Utolsó időben **Dr. MADRIDI UDVAR** és **Baross Gáborné** ó exellentiaja feltűnő eredményvel használta. Kapható **KOLLER TESTVÉREK** a «Nagy Kristóf»-hoz oozimzett gyógyárában Budapest. IV., Kristóf-tér 2. Váci-uta a és Kristóftér sarkán. 7038

Kwizda-Fluid
4 arany, 18 ezüst és élemező érem. 30 litereteli és előmerő okmány.
A kigyó védjeggyel.
Régi óhírú diktikus-co-metikal szer (dörzsoló) az emberi test idegeinek és izmainak erőssé és rugóonynyá tételére.
Ára:
1/2 palack 1 frt.
Valódi csupán a fenti védjeggyel ellátott palackban és kapható minden gyógyszerárban. — Főraktár: **Kerületi gyógyszerár, Kornenburg, Bécs mellett.** Szőjegy, csimlap és csomagolás törvényesen védve. 7001

A Pesti hazai első takarékpénztár-egyesület LVII. ÉVI RENDES KÖZGYŰLÉSÉT

1897. évi február hó 7-én délelőtt 10 órakor fogja Budapesten, Pestvármegye székháza disztermében (IV., Granátos-utca) megtartani.

TÁRGYSOROZAT:

1. Jelentése az igazgatóságnak és felügyelő-bizottságnak az 1896-ik évi üzlet eredményéről.
2. Határozathozatal a mérleg és tiszta jövedelem iránt.
3. Az alapszabályok 103. szakaszának módosítása.
5. Esetleges igazgatósági előterjesztések.
5. Hat igazgató választása (alapszabályok 23. és 35. §-ai).

Ezen közgyűlésre a t. cz. részvényesek azon figyelemzettséggel hívatnak meg, hogy az alapszabályok 14. §-a értelmében csak oly részvényes gyakorolhatja, akár saját személyében, akár meghatalmazott által, szavazati jogát, kinek részvénye 1896. december 31-éig nevére iratott s a közgyűlést megelőző nap d. u. 5 órájáig az egyesület főpénztáránál még le nem járt szelvényeivel együtt letétetett. Budapest, 1897 január 20-án. Az igazgatóság.

Fekete selyemkelmék
valamint fehér és mindentelö más színűk igazi gyári áron, a valódiáért és tartósáért való jótállás mellett, méterenkint 30 kr-ól 12 frt-ig portó- és vámmentesen házhoz szállítanak. Magánosok részére a legjobb, követelien megrendelési forrás. Ezer meg ezer előmerő irat. Mindeik bérmentesen küldetnek. Széjébe a levélportó kifizetés.
GRIEDER ADOLF ÉS TSA
selyemkalmegyárak szövetségé Zürich. 6953
Spanyol kir. udvari s-állítók. Spanyol kir. udvari szállítók.

Selyem mellé hálí ingek, kestyúk, nyakkendők, selyem szabkendők, mellgombok, illatszerek, kalapok, czilinderek és egyéb férfidivat cikkeket nagy választékban ajánl

FÖLDVÁRY IMRE

BUDAPEST 7052
Koronaherceg-utca 11. és Kerepesi-út 9. sz.

LATZKOYITS A.

BUDAPEST,
IV. kerület, Váci-utca 22. szám.
Cs. és kir. szabadalmazott fehérnemű-gyáros, ajánlja 6594
uri divat- és fehérnemű-újdonosságait.

Levélbélveg-kereskedés PRÜCKLER J. C.

Budapest, IV., Régi posta-u. 5
Alapítottatott 1876. 7014
Veszek! Eladok! Cserélek!

EZREK MENNEK CARLSBADBA.

agoy rossz gyomrutak krepereáják és újra jói emészenek eserre sik-oltenek — néha hiába, egy vagyont; pedig ezt a orzét othon kényelemben, kevés költséggel meg-
„PEPSIN-BOR“ megyaz etelt megemészteti segít és a gyomort rövid időn tökéletesen helyreállítja. — Az én pepsinborom kedves ízű, és hatása ki nem marad. Egy üveg ára 1 frt 20 kr., 5 üveg franco küldve 6 frt.

Rozsnyay Mátyás, gyógyszerész.
mávegyészeti laboratoriuma Aradon. 6905.
Kapható Budapesten: **Török József** ur és **Egger-féle, Nádor.** gyógyszerze társasúna valamit magyarországi gyógyszerárban.

Főiskolai Dr. KUN ZOLTÁN kiropróbiált Igazg.-orvos gyógyszerrel

Vérképző labdaesok, rózsaszínre czukrozza: **vérszegénység, nyek, sápkórosnak, gyengélkedők, görvénycórosnak, listalanus tüdőbetegnek** legjobb gyógyszer. 1 üveg ára 1 frt 20 kr.
Hurut labdaesok, **gyomorzurur, tüdő- és gégehurut, tüdővész, hideglelés, malária, gyümökör** ellen legkittünbőb 1 üveg egészékek czukrozott labdaesok. Ára 1 frt 20 kr.

Női betegségek ellen leghasznosabb gyógyszer az **IRRI-GALO POR** 1 doboz 1 forint 20 kr.
Dentipurin-szájvíz legjobb minden szájvízek fölött! Kittenő óvszere a ragályos torokbajoknak is! Ára 60 krajczár.
A Purpurin Crème arc- és kézkencének meglepő hatása van! 5 nap alatt az arcról minden foltot eltávolít s bárszertívűvé varázsolja. 1 tégely 1 frt 20 kr. Kaphatók a készítőnél:

TRSTYANSZKY K. gyógyszerésznél
Sárospatakon. 6839

Főraktár Budapest: **Török József** gyógyszerárban, Király-utca. **Dr. Buday Emil** gyógyszerárban, Városház-tér. Minden drogus-üzletben és gyógyszerárban kaphatók.

5. SZÁM. 1897. BUDAPEST, JANUÁR 31. 44. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és egész évre 12 frt POLITIKAI UJDONSÁGOK együtt félévre — 6 •
Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG egész évre 8 frt félévre — 4 •
Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK egész évre 5.— félévre — 2.50
Külföldi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldij is caatlolandó.

DEÁK FERENCZ KIADATLAN ARCZKÉPE.

DEÁK FERENCZNEK ifjabb korából csak két arczéke volt eddig ismeretes. Barabás Miklós 1837-ben festette le Deákot Bártfay László részére, s ez a mellkép ma a magyar tudományos akadémiában van; ugyanezt az arczéket használta föl Barabás 1848-ban, mikor az első magyar alkotmányos miniszterium arczékesarnokát rajzolta. Deák másik ismert arczéket 1842-ben Eybel rajzolta köre, ki a régi magyar országgyűlések nevezetesh tagjairól készített arczékeket. Mindkét képet bemutatta lapunk régebbi évfolyamaiban.

Közelebb Deáknak egy harmadik arczékeről nyertünk tudomást, mely Szvoboda festőnek igen sikerült aquarell-festménye a negyvenes éveknek későbbi részéből, a mikorról Deáknak más arczéke nem maradt fenn. Ezt az érdekes képet Deáknak egyik bizalmas barátja, gróf Festetich Bennó zalamegyei birtokos készítette egy alkalommal, mikor Deák az országgyűlésről haza érkeve, Kehidán időzött.

Köztudomást dolog, hogy Deák Ferencz szoros barátságban volt a megye kiválóbb családai-
val, így a Zsvorákkal, Kubinyiakkal, Oszterhuberekkel, a kik rokonai is voltak, továbbá a Zoltánokkal, Tolnayakkal, Hertelendyekkel, Kerkapolyakkal, stb., a kik mindnyáján örvendve várták haza az akkor már nagy hirre jutott államférfiút, midőn a pozsonyi országgyűlés kapui bezárultak. Mert Deák a megyében is népszerű volt, mintha e tekintetben is élő ezafolata lett volna annak a közmondásnak, hogy «nemo propheta in patria sua» (senkit sem tekintenek prófétának a maga hazájában). Őt, alig hogy haza került tanulmányai végeztével, mikor ügyvédnek is felesküldött Pesten, egymás után emelték a megye különböző tisztségeire; s midőn az első (1832—36-ki) országgyűlésről, a melyen részt vett, pihenni tért Kehidára, ismét tapasztalhatta a közbizalom jeleit a fő- és köznemesség részéről egyaránt.

Érdekes erre nézve, a mit Deák maga mond el Kossuth Lajosnak 836 július 18-ikán írt levelében. Ekkor foglalta el az újonnan kinevezett főispán, gr. Batthyány Imre, főispáni széket, s a megyei főjegyző az esküformát a hahóti apátnak adta át azzal a felszólítással, hogy ő olvassa fel azt a főispánnak, mint a jelenlevők közt első rangú egyházi személy. A megyei rendek azonban zúgolódni kezdtek, hogy az pol-

gári eskü és nem egyházi; s követelték, hogy a főjegyző olvassa azt fel. A zaj mind nagyobb és nagyobb lön. Végre is a főispán kivette az esküformát az apát kezéből s átnyújtá Deáknak, hogy ő olvassa föl előtte. «Ebben — írja Deák — a rendek is megegyeztek hangos közfelkiáltással, s én kénytelen voltam az új tisztelet teljesíteni. Aligha nem én vagyok az első hivatal nélküli polgári személy, ki főispánt magyarul eskettem hivatalának elfoglalásakor.»

Deák Ferencz. Szvoboda 1844. évi aquarell-festménye után.